CANON

VITAE SPIRITVALIS,

Authore Ludouico Blosio
Abbate monasterij Lætiensis, ordinis Sancti Benedicti.

In sole posuit tabernaculum suum.

Louanij
Ex officina Bartholomei Grauij
1549
Cum C.M. Priuilegio.

Tenor Priuilĳ CAESAREI.

CAROLVS Quintus diuina prouidentia, Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, Castellæ, & cæt Rex. Exhibita fuit nobis supplicatio à Bartholomęo Grauio librario Louaniensi iurato, & secundùm nostram proximam ordinationem Typographo, qua indicabat se imprimere cupere Canonem vitæ spiritualis, Ludouici Blosij Abbatis Monasterij Lætiensis, ordinis sancti Benedicti, ac eiusdem Psychagogiã, hoc est, Animæ recreationem ac Collyrium Hæreticorũ, atque eiusdem Cimeliarchion piarũ precularum, cum canone vitæ spiritualis, nouiter ædita: & à Domino Ruardo Tapper sacræ Theologiæ professore, almæ Vniuersitatis Louaniensis Cancellario, & Decano S. Petri visitata & approbata. His rebus moti, illius supplicationi consensimus, annuimus, & tribuimus his nostris literis, vt prædictum Canonẽ viæ spiritualis Ludouici Blosij Abbatis Lætiensis, cum alijs libellis supra dictis excudere pergat, excusum vendat & distribuat per omnes nostras ditiones. Prohibentes vniuersis Typographis, Bibliopolis, aliisque vniuersis, ne prædictum Canonẽ, vit. spir. cum aliis in nostra ditione excudant, aut alibi excusum, vendant, aut distribuant intra tempus quatuor annorum proximè sequentium, sub pœna in literis nostris dicta. Mandamus igitur omnibus officiariis, & administris iustitiæ per Brabantiam, vt illum in suo priuilegio adiuuent, & tueantur, vt latius patet in literis illi à nobis concessis. ANN. 1549. Maij. 25. Bruxellis.

Subsignatum

Per Cæsarem ad relationem Consiliariorũ.

P. de Lens.

2

REVERENDISS. IN CHRIsto patri ac domino, D. Francisco Quigonio, Titul. sanctę crucis Cardinali, Ludouicus Blosius humilis Abbas monasterij Laetiensis, S. D.

EGO hisce diebus incompto vulgarique stylo, Canonē vitae spiritualis mihi cōscripseram Praesul integerrime, mihi cū ex diuersis patrū monumētis collegeram, vt semper haberē ad manū veluti breuē quandā amussim, ad quā vitae meae rationem exigerē. Id quicquid est opellae, offero dicoq; tuae humanitati, hoc leuidēsi munusculo tuā venerandā sanctitatē saluto. Non est quod verear ne offendaris impolita libelli dictiōe, maximè quū sis studiosissim⁹ atq; amātissimus sacrarū literarū quas non sermonis exterior ornatus, sed interior veritatis fruct⁹ cōmendat. Omnino futurū confido, vt haec facilè admittas, quę ineleganter quidē, non tamē inutiliter fortè scripta sunt. Sane talē me esse profiteor, qui aliquid facūdè dicere neq; possem si vellem, neq; vellē si possem. Pietati admodū amica est simplicitas, fitque nescio quo pacto, vt verba curiosius exculta cor plerūq; non tā penetrēt q̄ demulceāt. Totū opusculū nihil aliud est quàm farrago quędam piorū documentorū: ego illud partitus sum in capita, vt lector subinde interquiescat & respiret. Dominus noster Iesus Christus tuam R. P. felicem seruare dignetur. Datū Laetijs, Calendis Maij, Anno à Christo nato M. D. XXXIX.

Canonis vitæ Spiritualis.

CAP. I.

EVM time & ama. Omni diligentia custodi cor tuum: vbiq; cura vt illud purũ habeas: semper folicitus esto ne peccando ipsum Dominum offendas. Veruntamen si peccaueris, de eius misericordia nõ diffidas. Quãtumuis multa atque enormia fuerint peccata tua nunquam de venia desperaueris. Corruisti? surge, conuerte te ad medicum animæ tuæ: & viscera pietatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? iterum surge, geme, clama: & miseratio redẽptoris tui te suscipiet. Corruisti tertio, & quarto, & sæpius? surge rursum, plange, suspira, humiliare: & Deus tuus non te deseret. Nunquam despexit neque despiciet vnquam cor cõtritum: nunquã reiecit, neque reiiciet vnquã confugientes ad se per veram pœnitentiam. Si non desinis surgere: ille non desinet te excipere. Quare, etiam si centies, etiam si millies intra vnius horulæ spatium lapsus fueris, toties cũ sancta veniæ spe resurge, quoties cadis: & resurgens gratias age ipsi Domino, quòd te vel grauius corruere, vel in ruina diutius iacere non permiserit. Etiamsi post innumera gratiæ beneficia accepta Deũ (quod

abfit)

absit) abnegaueris, & eius sacramenta pedibus conculcaueris: agnosce humiliter culpam, detestare facinus, animo propone non amplius peccare, firmiter statue meli⁹ viuere: & de venia securus esto. Neq; enim tua malitia aut infirmitas tanta esse potest, vt misericordiam Dei superet, quæ modum & terminos nō nouit. Deus est omnipotens, pari facilitate innumeras peccatorum myriades in momento remittit, sicut vnum peccatum. Est & benignissimus: omnino vult tibi parcere, vult esse propitius, si vis humiliari, si vis à peccatis abstinere, vitamq; corrigere. Ergo nō te conturbet delictorum præteritorum memoria: sed consolentur verba Apostoli dicentis. Hæc aliquādo quidem fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Nō potes bonitati illius nimis fidere, modo nō abutaris ea ad peccandi facilitatem. O si scires quàm paratus sit ipse Christus Dominus sua innocentia Deum patrem placare, eiq; reconciliare, suos electos, qui ex humana fragilitate peccarunt, & statuunt deinceps peccata vitare. Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis: vt malorū pœnitentes, facilimam semper obtineamus veniam. Sic enim Iohannes electus ille discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatū habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua nō pusillanimē, sed humilē te efficiant: quādoquidē iam id quod malū est, odisti, & Deo placere desideras.

CAPVT II.

IVxta ſcripturę admonitionem, Senti de Domino in bonitate. Non crudelem, non inexorabilem illum eſſe ſuſpiceris: ſed eum eſſe pium, clementē, dulcem, & liberalem his qui ex corde reſipiſcūt, quiq; bonæ voluntatis ſunt, crede. Cognoſcit enim figmentum ſuum, contemplatur imaginem ſuam, conſiderat fragilitatem noſtram, errorē noſtrū, cæcitatē noſtrā. Quod autē terribilis eſſe, aut in furore impios arguere dicitur, non propter ſe, ſed propter illos dicitur, qui ſancto pudore abiecto in vitiorū ſordibus perſiſtunt: quorum ipſe peccata à ſua dulcedine atq; puritate alieniſsima propulſat ac punit: tranquillus interim & ſuauis in ſe permanēs. Tu igitur dum illū cogitas, omnē terroris aut amaritudinis conceptū exclude: & ipſum miſericordiſsimo benigniſsimoq; oculo intueri ea quę creauit, perſuaſum habe: qui etiā ita tibi intēdit, ita tui curā iugiter habet, quaſi tu ſolus in toto terrarū orbe viueres. Timeāt Dei iuſtitiā ac furorē, qui ad Deum non cōuertuntur, qui peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui nolunt intelligere vt bene agant. Hi enim ad irā eius ſpectāt, q̄diu tales permanēt. At peccatores qui in ſe reuerſi ſurgūt, atq; ad patrē miſericordiarum conuerſi ex corde dicunt, Pater peccaui in cœlū & corā te, miſerere mei: hi inquā peccatores cōfidant in Domino. Nā ipſe procul dubio eos ſuſcipiet, ſuſceptos iuſtificabit, & iuſtificatos in regnū ſuū aliquando admittet. Cōprehēdi nō

poteſt

poteſt quāta charitate, quàm paternis viſceribus vbiq; noſtram ſalutē ipſe deſideret ac procuret. Nulla vnquam mater tam tēnerè dilexit filium vteri ſui, quàm tēnere ille nos diligit. Faſciculus ſtuparum in ingentē ignem miſſus, nō ita repente incenditur, quàm repente Deus peccatis noſtris propter ineffabilem pietatem & miſericordiam ſuam ignoſcit, dum verè nos pœnitet vitæ malę actę, dumq; ad eum humiliter conuerſi veniam petimus, integra voluntate ſtatuentes melius deinceps viuere. Neq; enim vult mortē peccatoris, ſed magis vult vt conuertatur peccator & viuat. Si confiteamur (inquit ſcriptura) peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. Quanto plura, quāto grauiora ſunt ipſa peccata quæ condonat, & quanto indigniores miſerabilioresq; ſumus nos quibus ignoſcit: tanto gloria eius magis eluceſcit. Et quis inenarrabilem bonitatem illius dignè admirari, quis pro ea dignè gratias agere queat? Nam quum nemo ad ſalutem perueniat, qui non vel tantillum charitatis habeat, vt ex amore Dei ſaltem in extremo vitæ poſitus pœnitentiam agat, auerſeturque peccata: ecce ipſe miſericordiſsimus, hominumque amantiſsimus Deus, ſæpe ſe vſque adeo benignum & amabilem etiam deſperatiſsimis peccatorib⁹ (quos alicui⁹ virtutis merito inſignitos eſſe cognoſcit) ſub mortē exhibet, vt illi ex intimis præcordijs doleant quòd offenderint tam pium conditorē atq; redemptorē. Per

quam nimirum pœnitentiam apti redduntur ad ſalutem conſequendam,&peracta tali peccatorum purgatione,qualem diuina iuſtitia requiſierit, in æternum cœleſtis regni gaudium introducũtur.Profecto in altiſsimo ſecretiſsimoq́; profundo latet fons ille inexhauſtus,vnde tanta pietas ad nos dimanat, vnde tanta miſericordia ſuper nos effunditur:de qua qui deſperat,Deũ bonum & veracem eſſe negat, in ſpiritum ſanctum blaſphem⁹ eſt. Diabolus hoc malignitatis dolo ferè vti cõſueuit, vt ei qui peccare ſtatuit, ipſum Dominum clemẽtiſsimum & miſericordiſsimũ eſſe polliceatur: vbi verò peccato admiſſo pœnitentiam agere voluerit, iam illum implacabilẽ nimiumq́; ſeuerum eſſe, modis omnibus ſuadeat. Sed audiendus non eſt callidus impoſtor.
Quare bono eſto animo, & nihil te à ſancta ſpe deĳciat,quantumcunque etiam peccaueris. Veruntamen vide ne teipſum fallas,& veniam indubitatam tibi promittens,in malis perſeueres reſipiſcereq́; differas. Nam multi hac perſuaſione decepti pereunt. Tibi quidem promittitur peccatorum remiſsio,ſi etiam in extremo vitæ articulo poſitus,verè, id eſt, ex amore Dei magis q̃ metu ſupplicĳ pœnitentiam egeris:non tamẽ tibi promittitur futurum, vt tunc verè pœnitentiam agas.Sane huiuſmodi pœnitentia, quæ vſq; ad vitæ extrema differtur, dubia admodum eſt, periculoſa eſt,nõ ſemper vera eſt. Vt igitur morte præſente ſecurus hinc emigres, pœnitentiam age, corrige vitam interim dum ſanus es, & adhuc

hue

huc peccare potes. Nam ſi tunc demum peccare deſinis, quando amplius peccare non potes, nō tu peccata deſeris, ſed peccata te deſerunt.

CAPVT III.

SI grauiter ægrotas, ſi ſuperbię, vanę glorię, iracundiæ, inuidentiæ, gulæ, auaritiæ, vel cuiuſlibet alterius vitij morbo periculoſius laboras, non propterea ſpem ſalutis abieceris: ſed accede cum fiducia ad cœleſtem medicum, accede ad Ieſum, roga vt manū adhibere dignetur. Miſericordiſsimus eſt, pijſsimus eſt, nō refugit, non à ſe repellit infirmos, nō eorum conſortiū abhorret, ſed vltra quàm dici poſsit eorum commiſereſcit. Omnino paratus eſt te ſanare, modo morbum aperias, modo ſanitatē ex animo deſideres, modo te humilies, & in eo confidas. Non fueris etiam nimiū puſillanimis propter quotidiana peccata quæ inuitus committis. Nam quēadmodum ſingulis diebus in multis ſaltem leuiter offendimus: ita quotidianas expiationes habemus in promptu, quibus huiuſcemodi peccata deleantur. Eſt ſancta confeſsio, eſt gemitus, eſt fletus, eſt ſacra lectio ſeu verbum Dei, eſt eleemoſyna, eſt hoſpitalitas, eſt oratio qua Domino dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: ſunt aliæ præcationes, aliaq́; pietatis, miſericordiæ, & charitatis opera. Ergo culpam tuam agnoſce, plāge, ſuſpira, renoua propoſitum, placidè ad hoc labora, vt ipſas offenſas euites: reliquum Deo cōmittens, teq́; in eum proijciens. Ipſe enim inſcru

tabili ſapientiæ ſuæ cõſilio ſępe huiuſmodi negligentiarũ nęuos nobis inhærere permittit, vt ſemper humiliemur, & de nobis penit⁹ diffiſi in eo ſperemus: vtq; vitiis ipſis viriliter reſiſtẽtes, vtiliter exerceamur, & tandẽ glorioſè coronemur. Aliud eſt labi in leuia peccata ex occaſione aut humana fragilitate duntaxat: & aliud labi ex affectata negligentia. Nam qui ex infirmitate ſola delinquit, dum liber apud ſemetipſum eſt, odit vitia, eorumq; vitat occaſiones: quando tamen ſeſe offerunt ipſe occaſiones, facilè aut linguæ incontinentia, aut ſenſuum nimia libertate, aut paſsione affectioneque indigna, aut conſimili aliqua tranſgreſsione offendit: ſed mox vt ad ſe redierit, dolet, & penitus auerſatur vel minimam peccatorum labem, ob idque veniã repente cõſequitur. Ille verò qui ex affectata negligentia peccat, dum malorum occaſionibus è medio ſublatis, liber apud ſemetipſum eſſe poteſt, miris modis cõcupiſcit eaſdem occaſiones, illisque plurimum afficitur, non ſane propter peccatum, ſed propter oblectationem. Labitur quidem & ipſe ex fragilitate fortaſsis, ſed nõ ex mera fragilitate. Qui tamen ſi ſtatim poſt culpam admiſſam innouato propoſito vere pœnitentiam ageret, ipſe quoque celerrimè obtineret delicti remiſsionem. Multos etiam grauiter corruere ſinit Deus, vt proprio caſu eruditi meliores reddantur. Nemo tamen poſt ruinam melior reſurgit, quàm futurus erat ſi & non cecidiſſet, & omnia illa eadem bona quæ poſt lapſum

psum facit, non labendo faceret. Scito autem quia ipsa leuiora peccata efficacius in te delebũtur, si culpam agnoscens humiliter & amanter te ad Deum conuerteris, quàm si ea morosius apud temetipsum pertractare, & in eorum considerationе diutius cum pusillanimitate occupari volueris. Siue grauia, siue leuia sint, constanter permane in sancta erga Deum fiducia: proijciens illa in abyssum misericordiarum ei⁹, vt ibi penitus absumantur & depereant. Nihil enim damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundùm carnem ambulant: quin potius iustificati in sanguine eius, salui erunt ab ira per ipsum.

CAPVT IIII.

NON cõturberis quòd pro ipsis delictis tuis nõ possis fortè offerre Deo sensibilẽ cordis contritionẽ. Nã si dolor in ratione & voluntate est, si verè tibi displicet quod benignissimũ Deũ tuũ offenderis, si doles quod nõ magis doleas, si statuis deinceps melius viuere: istiusmodi contritio Domino gratissima est, licet cor aridũ permaneat. Posset mens etiam in momento sic odisse peccatum, vt mox adepta perfectam veniam cœlis digna efficeretur. Si desunt exteriores lachrymæ, non desint interiores: sine illis potes peccata tua plangere ac placere Deo, sine his non potes. Non autem cares interioribus lachrymis, quãdo ex animo tibi displicet Dei offensio, quando mẽte prorsus auersaris vitia, quãdo deũ magno affectu quęris,

&

& ad eum suspiras. Quicquid bonorum operũ potes perficere, diligenter perfice: non tamen eo animo, quasi tu ex te pro peccatis tuis dignè Deo satisfacere valeas: sed omnia perage vt illi placeas quem offendisti. Dominum Iesum preca re, vt ipse sua innocentissima passione tuas iniquitates delere, & pro eis coram patre suo satisfacere dignetur. Salutem tuam constitue in ado ptione filiorum quam per incarnationẽ & præciosi sanguinis effusionem mortemq; illius consequuti sumus. Sane non negamus neque reijcimus operum merita, quod modo faciunt hæretici: sed dicimus spem omnem præcipuè in meri tis Iesu Christi esse reponendam. Nos pusillanimes & deiectos hæc verba beati Pauli Apostoli releuare debent, Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus, quia Dominus Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum ope rum. Secundùm misericordiam suam saluos nos fecit: vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternę. Prorsus fidelis sermo. Ipse quum Deus esset, etiam homo propter nos fieri voluit: propter nos nat⁹, passus & mor tuus est: propter nos resurrexit: propter nos ascendit in cœlum. In eo iam resurreximus: in eo misera hęc caro iam resuscitata, & à corruptione liberata est: in eo iam conscendimus in cœlum, & hæreditatem regni obtinemus. Quo enim caput

put pręcesſit, ſequetur & reliquũ corporis. Planè ſermo omni acceptione dignus, ſuauiter penetrãs ipſas medullas interioris hominis. Noſtra humilitas, qua indignitatẽ propriam agnoſcim⁹, & qua imperfecta, viliaq́; eſſe iudicamus ea quæ rectè facimus, noſtra item erga Deũ pia fiducia qua in eo ſperamus, merita vitæ ac paſsionis eius extollentes: præcellit omnes ſatisfactionis noſtræ labores. Neceſſe tamęn eſt vt ſemper faciamus quod commodè facere poſſumus, & recta quæ agimus, non nobis ſed illi adſcribamus, ſine quo nihil facere poſſumus. Ipſe Dominus bonũ dat: & quod donauit, coronare vult.

CAPVT V.

SI te perſequitur diabolus, ſi ſuis ſordibus ſpiritum tuum affligit, ſi ea quæ aliquando volens admiſiſti, iam inuitus tolerare cogeris, id te non perturbet. Quicquid præter voluntatem tuam ſuſtines, non te perdet, neq; Deũ tibi reddet offenſum. Oportet enim peccatum eſſe voluntarium, quod ſi voluntarium non eſt, etiam peccatum nõ eſt. Reſiſte, renitere, voluntem tuam à cõſenſu ſerua liberam: & deinceps ſine diabolum atque carnem furere. Quamuis in inferioribus feriniſq́; animæ viribus nonnũquam vel oblectatio vitioſa ex proſperis, vel triſtitia inordinata ex ãduerſis oriatur, quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuſlibet alterius vitĳ impetum in te ſentias, quãuis ad obediendum minus paratum te inuenias: id nihil profectui ſpirituali obeſt, nihil vitę integritatẽ minuit, modo inſu-

in ſuperiori mentis ratione quietus imperturbatusq; perſeueres, & voluntate Deo adhæreas: nuſquam cõſentiens abſurdis affectionũ paſsionumq; motibus. Ea quæ ad fidẽ ſpectant, certiora eſſe credito, his quæ oculis cernuntur. Quod ſi nolẽs veluti vacillare mutareq; cœperis, cõfuge ad Deũ, & humiliter exclama: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Ipſum ſatanam impia vel fœda ſuggerentẽ contemne. Oppone ſalutiferũ dominicæ crucis ſignũ: & cogitationẽ tuam à peſtilenti ſuggeſtione auertens, pium aliquid apud te pertracta. Indignum exiſtima illũ, cui obgannienti reſpondeas. Quod ſi vacat & libet aliquid dicere, dicito iſtud, aut ſimile quippiam: Obmuteſce os impudẽs: abi ſceleſte cum tua impietate, tuaque ſpurcitia. Ego te non audio: nihil mihi tecum ô infœlix. Deo quoque dicito: Domine adiuua me: ego enim malim millies mortẽ ſubire, quàm iniquitati cõſentire: malim hic non viuere, quàm te offenſo, tuaq; gratia perdita male viuere. Si ad vanã gloriam allicit animum ſerpẽs aſtutus, recole peccatorum tuorum multitudinem atq; enormitatem: ſi diffidentiam ſuadet, veniat tibi in mentem abyſſus miſericordiarũ Dei, & ſingularis ipſius erga te amor ac pietas. Si inepta aliqua inſuſurrauerit de prædeſtinatione, aut de alijs ſanctæ Trinitatis conſilijs atque iudicijs, quæ à nobis perquiri nõ debent, tu ſpretis & conſputis canis impuri latratibus, conuerte te ad Deum, & eius diſpenſationi ac pietati omnia committe: prorſus perſuaſum

habens

habens illum tuæ salutis esse desiderãtissimum. In laqueũ periculosum se iniiciunt, qui ipsa Dei iudicia temerè perscrutari audẽt. Certum est ea quę facit, quæ ordinat, quæ permittit Dominus esse iusta: hoc tu crede, hic siste, nihil vltra perquirens. Si dormiens miseram illam colluuiẽ, aut alioqui aliquid minus hoestum passus fueris, ne collabaris animo: neque enim tibi imputabitur, modo euigilans & rationis compos factus, illud quod sordidum est abomineris. Tibi inquam, non imputabitur: quantumuis per impuritatem vitæ prioris, occasionem eorũ quæ nunc pateris videaris dedisse. Iam enim præteritorum peccatorũ sarcinã per salutiferã confessionẽ deposuisti: iam te pœnituit anteactę cõuersationis, & eam corrigere studes. Igitur nihil istiusmodi te à stabilitate sanctæ fiduciæ pręcipitet.

CAPVT VI.

NOn quiescet versutus ille insidiator, sed omnia tentabit, vt te vincere ac perdere possit. Maxime in initiis vel post initia melioris vitæ erit molestior: nempe quando adhuc atrocius in te deseuiẽt passiones & affectiones vitiosę. Aliquãdo interius, aliquãdo exteri⁹ bellũ suscitabit: aliquãdo prosperis, aliquãdo aduersis insidiabitur. aliquãdo per ineptã lętitiã, aliquando per intempestiuã tristitiam parabit laqueos: aliquando nimia securitate, aliquando nimia deiectione molietur exitiũ. Aliquãdo recedet ad tempus cessabitq;, vt paulo post te incautũ grauius feriat. Aliquando clam, & veluti sub

prætextu

prætextu pietatis ſenſim irrepens, dolos ſtruet: aliquando palam ex inſperato irrūpens vulnus infligere tentabit. Aliquando repulſus iterū atq; iterū inſiliet, aſsiduéq; imminebit: vt quē neque dolo, neque vi ſubuertere poteſt, vincat vel improbitate. Aliquando vſq; adeò perplexus eris animo, & mēti tuę tāta caligo ſe offundet, vt neſcias qd agere, quidue de re præſenti ſentire debeas: vnde fiet vt raptus in diuerſa miſerabiliter apud temetipſum fluctues. Aliquando ſpiritus, cor ſenſusq; tui ita cōſtringentur, deprimētur, & diſsipabuntur: vt neq; os ad laudem Dei aperire tibi libeat, neque inter precandum attentus eſſe poſsis. Aliquando ſic vndiq; affligeris, cōtunderisq; calamitatibus: vt veluti Dei auxilio iā deſtitutus, & vmbra horroreq; mortis circunſeptus, dicas cū Apoſt. Paulo, Supra modū grauati ſumus, ita vt tęderet nos viuere. Deniq; aliquādo nō vna tantū ex prædictis tētationibus, ſed plures, vel etiā oēs ſimul te corripient, ſi permiſerit Deus. Nā niſi hic permittat, nō tentaberis: quod ſi permiſerit, oīno in grandē tuā vtilitatē permittet, Tu verò aduerſus ipſas tētationes vigila: & velut in ſpecula quadā poſitus, diligenter circūſpice qua hoſtis irruat vel obrepat. Sæpe res admodum friuola, ſæpe rurſum res eximiè ſancta eſt, quæ grandē tumultū periculoſamq; tentationem intus excitat, dū minus vigilamus. Adeo etiam ea quæ in ſe mala non ſunt, nobis ſuſpecta eſſe debent. Sēper quidē ſed potiſsimū in initijs tentationum ſolers circūſpectio neceſſaria eſt.

Nam

Nam hũc ferè ordinem seruare solet ipse hostis, vt principio simplicem rei cõcupitæ cogitationem animis nostris immittat: deinde vbi nobis placere conspexerit id quod ingerit, iam ipsam cogitationem vehemẽtem implexamq́; efficiat: mentem veluti vinculis quibusdam innectens, & eam vndiq; constringens. Si non resistimus quãdo adhuc liberi sumus: postea vbi ille nos intus colligauerit egrius resistemus. Veruntamen etiã si initio negligenter egerimus, nec sic quidem aduersario nos dedere, sed modis omnibus reclamare & reniti, vinculaq́ue fortiter excutere debemus. Igitur principiȷ̃s quantum potes obsiste: non in tuo conatu, non in tua industria, sed in Dei misericordia confisus. Nisi enim ille custodierit ciuitatẽ, frustrà vigilat qui custodit eã. Nisi iugiter te continuerit, non stabis: si manum subtraxerit, protinus corrues. Vt autẽ adsit per gratiam, vide ne tibi desis per socordiam. Voluntatis arbitrium (quod in te liberum est) gratiæ ipsius adiunge, simulq́; cũ ea labora. Quod si contigerit te tentatione victum corruere, culpã ne reieceris in Deum, neque in diabolum, neque in fatum aliquod. Nam fata illa fatorúmue necessitates, quas vel Ethnici, vel impȷ̃ Christiani confingunt, pȷ̃ Christiani prorsus negant & execrantur. Sicut dicebam, si tentatione victus corrueris & peccaueris, ne incuses Deũ, qui author iniquitatis non est: sed te accusa qui diabolo cõsensisti. Neq; enim aliquis te cogere poterat vt ei consentires, si consentire noluisses: te inquam

accuſa,& mox reſurge. Nam quemadmodũ fomenta & emplaſtra vulneribus maturè adhibita, carnem recens diſſectam facilè redintegrant,ſerius verò adhibita, corruptam difficulter reſtituũt:ita tu,ſi poſt peccatũ admiſſum ſtatim pœnitentiã egeris ac reſipueris,priſtinã gratiã adſq; magno labore recipies:ſi verò diu in ruina iacueris,non iam facile te eriges,vtpote ipſo peccati pondere ipſaq́; peccandi conſuetudine interiorem tuum hominem deprimente, vimq́; faciẽte. Ne ergo diabolus te ſuperet, ad Deum ſemper confugito,eum inuoca, ſub alas protectionis eius te recipe:geme,& ſuſpira corã eo. Hæc enim faciens non vincéris:aut ſi aliquando proſtratus fueris,reſurgens non peribis. Si te non comprehendũt grauiores tentationes, agnoſce miſericordiam pij patris erga te,& gratus eſto.Cogita ob id illum tibi parcere,ipſaſq́; tentationes ſubmouere,ne tu infirmior in eis ſuccumbas.

CAPVT VII.

NVllam pacẽ, nullas inducias cũ diabolo & vitijs admittas: ſed aduerſus ipſum diabolum infatigabili inuictoq́; animo pugnato, & vitia pertinaci odio iugiter perſequere. Quãuis enim durante huius peregrinationis exilio nõ poſsis ſic effugere culpas & vitiorum illecebras,quin ſępius labaris impliceriſq́;:debes tamen ipſas offenſas ſiue graues, ſiue leues ſint, & ſemper odiſſe,& prudẽter vitare.Igitur quicquid Deo diſplicet vbique deteſtare. Superbiã & cenodoxię peſtẽ abominare.Turbulẽtos irę,

impa-

impatientiæq; motus, & acres indignationis stimulos sedulò reprime. Vtinã verò non solũ reprimere, sed & (dei gratia id cõcedente) prorsus extinguere eos valeas. Modicè nõnunquã irasci humanũ fortè est: cæterũ iram atq; odiũ seruare, planè satanicũ est. Nulla alia ratione facilius impetus ipsius iræ coërcere & superare poteris, q̃ si ad memoriam reuoces patientiam & mansuetudinem Christi Domini Dei tui. Similiter nullo alio efficaciori remedio hulceribus superbiæ medeberis, quàm si humilitatem eiusdẽ saluatoris tibi ob oculos animi ponas. Neq; enim ipse sine causa dixit, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Pudeat discipulum animo intumescere atq; erigi, vbi videt magistrum esse humilem. Pudeat hominem ferocire & excandescere, vbi conspicit Deum esse mansuetum. Pudeat creaturam repugnare, & nolle acquiescere, vbi contemplatur creatorẽ esse obedientẽ. Sũma totius philosophiæ Christianæ hæc est: vt ducem nostrum Iesum per verã humilitatem sequi contẽdamus. Nisi enim efficiamur sicut paruuli, nõ intrabimus in regnũ cœlorũ. Quanto quis humilior existit, tãto Deo vicinior, & in perfectione Euangelica excellentior est. Beati qui ex eorum numero esse merentur, quos mundus pro stultis, Deus pro sapientibus habet. Quẽlibet libẽter audi: patere vt quilibet te doceat atque moneat, etiamsi iunior inferiorq; sit. Neminẽ despexeris: sed oẽs tibi præpone, omnibus te ex corde subijce. Licet enim aliqui mõ mali sint,

poſſunt tamen Dei pietate in momento boni vel etiam optimi fieri. Et nonnunquam hi, qui imperfecti videntur, ſingulares aliquas virtutes in ſe latentes habent, quibus Deo maximè placent. Omnino tibi perſuade nullum quantumuis impium, quantumuis vitæ flagitioſæ peccatorem eſſe, qui non multo te ſanctius viueret, ſi tantam à Deo gratiam accepiſſet, quantam tu accepiſti. Nam hac ratione humiliter de te ſenties: hac ratione quoſlibet tibi facilius prȩferes. Vtinam autem ad tantam animi depreſsionem perueniſſes, vt non ſolum cuiuis homini, ſed & cuiuis creaturæ te ſubmitteres, iudicans indignum qui lumen videas, & quem terra ſuſtineat, dignum verò in quo omnia iniuriam ſui conditoris vlciſcantur.

CAPVT VIII.

FAuores ac laudes hominum deſpice. Non magnopere affectes alicui placere, neq; diſplicere pertimeſcas: ſic tamen viuere ſtude, vt omnibus bonis qui vere Deum diligunt placeas. Si formæ elegantiam, ſi ingenij dexteritatem, ſi facundiæ gratiam Deus negauit, non propterea nimium verecunderis. Etiam te non pudeat externæ humilitatis quam Deus ſtatuſq; tuus à te exigit: ſed ob ſolum peccatum vehemẽter erubeſce. Ea, inquam, ſola te angant, quȩ diuino honori & animarum ſaluti contraria ſunt. Quanquam verus Dei ſeruus rationabilem morum honeſtatem negligere non debet. Quando præclarum aliquid facturus es, ſi appetitus fauoris

ris humani cor tuum corrupuerit,non ita perfeceris opus: sed mutata intentione, Deo per id quod agis inseruire ac placere desidera: vt si initium, vel etiam medium operis corruptum fuerit,finis non corrumpatur,sed sit integer. Quantumuis rem laudabiliter gesseris,quantumuis titillet ac solicitet animum pruritus vanæ gloriæ, tu vitiosæ affectionis illecebris ratione contradicito,& mentem liberam atque quietam quantum in te est seruato. Existima te alterius personam tunc induisse,& non abs te,sed ab altero factum esse quod factum est. Totum Deo tribue quod bonum & laude dignum est. Patienti libētiq; animo eos audire disce qui tibi vitia tua cōmonstrant: existimans illos rectius habere iudicium,dum te reprehendunt, quàm habeas tu dū te excusas. Vtinam laudibus iustis & vituperijs iniustis non magis moucreris,quàm si de te non dicerentur: illas Deo prorsus adscriberes,hæc tibi imputares,ipsiq; Domino committeres. Vtinam magis diligeres cōtumeliam pati, quàm laudibus euchi: id enim tibi vtilius securiusq; est: nisi fortè non te,sed Deum in te laudari amas. Sanè qui verè humilis est, magis optat vilis & abiectus haberi,quàm humilis aut sanctus. Quum enim coram Deo agnoscat se esse inutilem, indignum, atque ingratum peccatorem: non vtique alius cupit videri apud homines. Quando iustè vituperaris,humilia te,paratam habe voluntatē corrigendi vitium quod in te est: & diuinę dispēsationi reliquum commendans,tranquillus per-

mane. Si pacem spiritus tui in hominum ore, nõ autem in testimonio conscientiæ tuæ, Deoque tuo posueris: facilè illa perdita perturbaueris. Habeant homines quod voluerint de te iudicium: tibi satis sit, vt illi placeas qui scrutatur renes & corda. Veruntamen ad exemplum Apostoli Pauli prouideto bona non solum coram Deo, sed & coram hominibus.

CAPVT IX.

MOx vbi tribulationem & aduersitatem aliquam suboriri senseris, conuerte mẽtem ad Dominũ, eiq; te prorsus cõmitte: nihil obmurmurans, nullam iniuriarũ rationẽ exposcens. Si libet conqueri, quicquid quærimoniarũ velles apud homines deponere, id humiliter depone apud ipsum Dominum, pertractãs cum eo tanquam cum pijssimo patre præsentissimoq; adiutore quicquid te angit. Propter eum æquanimiter omnia perfer. Licet insidientur dæmones, & tentationum laqueos præparent, licet virtutis iustitiæq; iter laboriosum inuenias, licet iste obtrectet, & ille premat, licet frigus incuruet & æstus vrat, licet stomachus debilis sit, & caput doleat, licet ingrediatur putredo in ossibus tuis, & caro tua vermibus scateat, licet mẽs obnubilata, & tenebris quibusdam obtecta caliget, instabilitateq; affligatur, licet spiritus tędio affectus dormitet, internoque gelu constringatur: tu patientiam vbique seruare memineris. Omnia aduersa amanter suscipe tanquam preciosissima xenia tibi à Deo transmissa: siue è cœ

lo, si

lo,siue ab elementis, siue à diabolo, siue ab aduersarijs, siue à satanicæ artis ministro, siue à feris ea emerserint. Non existimes aliquid aliunde tibi euenire, quàm de diuina prouidentia atq; dispensatione. Nisi enim Dominus permitteret, nihil acerbi vnquam patereris. Quando communis noster hostis beatum Iob damnis rerum & filiorum orbitate affecit, non dixit vir sanctus, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed quid ait? *Iob 1.* Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factũ est, sit nomẽ Domini benedictum. In ipsis molestijs quas sustines, releuamen expecta, nõ à sortilegis, sed à creatore redẽptoreq; tuo. Nã qui ad sortilegos & magię professores se cõferunt, nefaria cõsilia ab eis petituri, vtique Deo derelicto ad diabolum descifcunt. Si cognoscit Dominus corporis sanitatẽ tibi fore vtilem, eã procul dubiò dabit postulanti: quod si eã nõ præstiterit, iã tu crede prorsus expedire animę tuę vt illa careas. Fidei inopia, imò verò extrema quædã dementia Christianos ad pestifera illa antidota quærenda protrudit. Et ne putẽt se grauiter peccare qui eo confugiunt, serpens callidus astutè curat, vt in ipsis sortilegijs nomẽ Christi ac sanctorum eius plerumque admisceatur, aliaque diuina præscribantur. Nam nisi hoc pietatis melle venenum superstitionis dilueret, non ita facilè Christianorum aliquis vellet illud bibere. Et quid ait scriptura? Ne declinetis ad magos, nec ab hariolis aliquid sciscitemini. Et *Leuit. 19.* rursum: Nõ inueniatur in te qui hariolos sciscite *Deut. 18.*

tur aut obseruet somnia atque auguria: nec sit maleficus, neque incantator: neque diuinos consulat, & à mortuis non quærat veritatem. Hęc igitur execrare, & omnem spem in Deo tuo colloca. Non indigneris hominibus qui te lędunt: sed eos diuinæ dispensationis satellites esse agnosce, eos dilige, & Deo gratias age. Oculus cordis tui illum respiciat qui molestijs exerceri te sinit, magis quàm eos qui tibi molesti sunt. Quod dum præstare adniteris, si tua infirmitas aduersum te luctari & odium in persequutores suggerere cœperit, tu ne cesseris: sed persiste & præcare altissimum vt vincere possis. Etiam si ipse Dominus te veluti à se proiecerit, & proiectū satanę quodammodo tradiderit, ita vt interius exteriusque derelictus vndique extremis calamitatibus cingaris, vndique horrendis cogitationibus impellaris, vndiq; pressuris ineffabilibus discrutieris: nihil tamen sinistri suspiceris de pijssimi conditoris erga te dilectione, non propterea ab eo discedere, non præsentem tribulationem subterfugere, non inutile interdictúmue remedium quęrere, non alicui impuræ consolationi te tradere pares: sed nuda fide nudaq; charitate illi adhærens, permitte te tundi & flagellari sicut ipse voluerit, & quàm diu voluerit. Expecta in silentio exitum rei secundùm eius ordinationem atque dispensationem: subinde dicens in corde tuo, Volũtas Domini fiat, mala enim esse nō potest. Nihil, inquã, vacilles in sancto proposito, quãuis ille non statim finē imponat tentationibus:

sed plenus bona spe inuictusq; animo perdura. Purgat, expolit, & probat te Deus, non deserit. Prope enim est his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluat. Nescis tu modo fortassis quare ita te castiget & conterat: sed vbi ad eum perueneris, tũ agnosces flagella ista quibus iam te exercet, ex mero tui amore fuisse profecta. Nullam vnquam afflictionem quantumuis exiguam accidere permittit, sine eximio commodo eius qui illam sustinet, si patiens fuerit. Gratior illi est humilis internarum derelictionũ tolerantia, quàm ingens deuotionis dulcedo. Nõ sinet te tentari vltra vires: modo non in te, sed in eo confidas: modo sis longanimis, & illius auxilium cum sancta fiducia expectes. Psalm. 33.

CAPVT X.

NVnquam dixeris, Hæ vel illæ tribulationes mihi minus conueniunt, aliâs ego cõmodius, & cũ maiori fructu perferrem. Non inquam, tale aliquid in corde tuo cum impatientia dixeris: sed quæcunque portanda De⁹ humeris tuis imposuerit, ea absque mussitatione aliqua portato, & animæ tuæ maximè vtilia esse credito: sicut reuera maximè vtilia sunt. Ad hoc tibi iugiter enitendum est, vt voluntatẽ tuã, voluntati ordinationiq; diuinæ per omnia subdas atque coaptes: & tua eâdem relicta, illam ita promptè sequi consuescas, sicut vmbra sequitur corpus. Si in hunc modum sensuum & affectuũ tuorum propensionibus propter Deum renunciare potueris, dici non potest quanta tranquil-

litate & pace fruêris. Videlicet etiam in hoc mundo paradisum quandam inhabitare incipies. Præposterus amor quo teipsum quæris, quo ad teipsum reflecteris, quo te in teipso non in Deo diligis, hic solus animam tuam turbat, inquinat, & ab intimo sponsi cœlestis amplexu impedit. Ex hoc peruerso tuiipsius amore, omnis paßio affectioque vitiosa, omnis confusio, & inordinatio, omne denique malum in te nascitur. Quantum in te minuetur atque extinguetur iste perniciosus amor, planè tantum in te morientur vitia. tantum in te crescet vera libertas, & verus amor Dei. Igitur non tu tibi ita deligas molesta quæ feras, vt rursum præscribas quæ non feras: sed quæcunque Deus obuenire voluerit, ea parato animo suscipe. Etiam non perturberis quod peccatis tuis ipsas aduersitates fortè accersieris: sed siue accersieris, siue nō accersieris, tranquillus esto. Imputa quidem omnia tuis iniquitatibus, & humiliare: veruntamen, sicut dixi, non intempestiuè cōsterneris animo, sed mentis æqualitatem seruato. Dei tui paßio pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò pro amore ipsius Domini patere. Displiceat animo tuo malorum origo vitiosa: cæterum ipsas angustias æquanimiter sustine, offerens eas altißimo in sacrificium. Sic enim erunt tibi veluti baptismus ad peccata tua abluenda efficacißimus, quin & gloriosißimum (vt ita dicamus) erunt martyrium.

CAPVT XI.

Si Deo

SI Deo permittente in eam veneris necessitatem, vt vel fidem Christianam negare vel tormenta subire, atque adeo ipsam mortẽ oppetere cogaris: tu potius millies (vt sic loquamur) morere, quàm aliquod nefandę abnegationis verbum aut signum ędas. Non tibi malè blãdiaris, non dicas intra te, Ego infirmus sum, & tormenta horreo: quid verò mali admitto si timore compulsus, Christum ore vel signo negem, modo eum interim corde confitear & adorem? Nonne ipse animum potius respicit quàm verba aut opera? Negabo exterius, intus non negabo. Erras si tibi istud persuades. Scriptum enim est, Corde creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem. Non solum in occulto sed & in aperto confitenda est fides Christiana, dum ita res exigit. Dicit ipsa veritas, Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum corã patre meo. Si negasti, perijsti à Deo, & à cõsortio fidelium præcisus resectusq; es: nec iterũ in eorum numerum recipieris, nisi fidem quam impiè abnegasti, ingenuè confitearis, ac Petrum Apostolum imitatus, pœnitentiã agas. Si pusillanimitati tuæ metuis, declina oportunè persequutionem. Veruntamen si fugiens comprehẽsus vel interrogatus fueris, scito iam nõ esse tibi dissimulandum. Beatus ille martyr qui animã humiliter patienterq; etiã cũ pauore ac tristitia ponit, vel pro Christiana fide, vel pro proximi salute, vel pro iustitia & veritate. Nã & Domin⁹ noster volẽs cõsolari suos electos qui ex fragilitate huma-

Rom. 10.

Luc. 12.

humana ad mortis expectationem tædio affe-ćti trepidant, transtulit in se eorum infirmitatẽ, quando imminente passione pauens ac mœrẽs dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Quicquid molestiæ contigerit te sustinere, siue paruum, siue magnum sit, tu illud cõsuesce mox commendare atque offerre altissimo in laudem ęternam, hęc aut consimilia dicens, Domine ego hanc necessitatem, hanc miseriam, hoc impedimentum, hanc tentationem tibi commẽdo & offero ad laudem nominis tui sempiternam: hãc calamitatem vnitam passioni & ærumnis vnigeniti tui tibi offero, ad æternam tuam gloriam. Licebit ad eundem modum offerre Deo quælibet opera vel exercitia. Hæc oblatio etiam in momento absque verbis fieri poterit, nempe, simplici dulciq; mentis in Deum intentionem. Ingentem planè fructum ex istiusmodi consuetudine referes. Sic enim ipsa opera tua, quæ ex se imperfecta viliaq; sunt, coniuncta meritis Christi, prorsus perfecta dignissimaq; efficientur.

CAPVT XII.

PRouidentiam Dei vbique attende: in omni rerum euentu stabiliter ei innitere, nihil prorsus credens accidere, quod aut nullas, aut ex nullo rationabili ordine proficiscentes causas habeat. Neque fortunæ, neque syderibus aliquid eorum quæ fiunt attribuas. Detestare superstitiosa & impia illa astrologorum commenta, qui vitam, mores, facta, & studia hominũ stellis subijciunt, & futura aliqua præter natura-

les

les elementorum ac rerum corruptibilium affe-ctiones ex eis rimari atque prædicere tentant. Quæ temeritas planè idololatriæ sapit reliquias, & Christianæ religioni maximè pestifera est: ob idq; & prophetarum oraculis, & patrum orthodoxorum sententijs diligenter damnatur atque interdicitur. Nam Chaldæis quibus familiaris erat huius sciētiæ professio, per Isaiam ita loquitur Deus, Sapientia hæc & sciētia tua decepit te: Isa.47.
veniet super te malum,& nescies ortum eius. Et paucis interiectis deuastandæ eorum ciuitati ait, Stent nunc & saluent te augures cœli, qui contẽplabantur sydera,& supputabant menses, vt annunciarent euentura tibi:ecce facti sunt quasi stipula,ignis combussit eos, nec liberabunt animã tuam de manu flammæ.Et per Moysen dicitur, Deut.18.
Gentes,augures, & diuinos audiunt: tu autem à Domino aliter es institutus.Rursum in Ieremia Ierem.10.
habetur,A signis cœli nolite timere quæ gentes timent.Igitur neque tristitię,neque gaudij quicquam ex vanis astrologorum iudicijs concipere debet Christianus. Quod si quis obiecerit aliqua nonnunquam euenire ex his quæ prædicũt, respondebimus multa itidẽ non euenire,& quæ eueniunt nõ ex illorum imperita peritia, sed ex occulta Dei dispensatione accidere: quanquam ea ipsa ferè his eueniunt,qui credunt futura quæ illi prędixerunt.Quemadmodũ enim veri Christiani pro sua in Deũ fide vtilia semper accipiũt: ita his qui veri Christiani non sunt,pro fide quã vel erga dæmones, vel erga superstitionũ professo-

fessores habent, perniciosa sæpe cõtingunt, idq; iusto Dei iudicio. Diabolus quidem futura non nouit: nõnunquã tamẽ ex rerũ initijs quæ videt, exitus ipsarum prænunciat. Dum conspicit aliquem parare iter in Italiã, quid mirum si pernicitate propriæ naturæ subuectus præuertat annuncietque talem venturum in Italiam? Et dum videt Ætyopiam crebris imbribus superfundi, quid magnum si in Ægypto futuram Nili exundationem promittere audeat? Hoc pacto apud multos fidẽ sibi conciliat impostor. In eos qui Deo fidũt, quiq; se totos ei cõmittũt, neq; astrologicæ prædictiones, neq; magica monstra, neq; satanicæ thecnę vel præstigię aliquid efficere possunt. Quod si iustos quandoq; afflixerint, Dominus id permittit, in vtilitatem ipsorũ iustorũ. Tu ergo contemptis eorũ figmentis, qui vel ex stellarum positionibus, vel ex vultuũ ac manuũ contemplatione nescio quæ vaticinantur, ad totius orbis conditorẽ atq; moderatorem te conuerte, illi inhære, in illum te proijce. Nihil eorũ quæ accidũt fiuntq; te cõturbet. Siue aër clemẽs fuerit, siue asperior, siue fructus terra abunde prouenerint, siue minus prouenerint, siue Domin⁹ pacẽ miserit, siue gladiũ, nõ obmurmures: sed humiliatus sub potenti manu eius demitte vultũ, & trãquillus esto, nõ tamẽ sine sensu. Vtrũ in hoc exilio aliquando maiorem requiẽ habiturus, vtrum perfectiora gratiæ dona perceptu rus, vtrum hinc ad purgatoriũ emigraturus ibiq; diu permansurus, an rectà ad cœlum euolaturus

sis,

ſis,non anxiè pertractes:ſed te totũ ipſi Domino crede,& ſecundũ eius voluntatem omnia circa te diſponi tã in futuro quàm in præſenti ſeculo deſydera: non minus diligens diuinã iuſtitiã quàm miſericordiam, & grauius eſſe exiſtimans peccare,quàm pœnas pro peccatis exoluere.

CAPVT XIII.

INordinatum mœrorem,vitioſam animi deiectionem, ſuperfluos conſcientiæ ſcrupulos,intẽpeſtiuas perplexasq; cõfeſsionis ſemel factę repetitiones,& cęteras huiuſmodi mẽtis inquietudines (quæ ſpiritualem profectum plurimum impediunt) repelle. Non placet Deo vt ita ſimus anxij,quaſi actum eſſet de ſalute noſtra, dum leuiter offendimus: & quaſi ipſe pararet illaquiare ac perdere nos, dum inter confitendum hanc vel illam circunſtantiam (obliuione ſubrepente) minus attẽnti fortè omittimus. Vult tamen nos dare rationabilem operã, vt illorum quæ committimus memores ſimus:& quorum reminiſcimur,ea omnia ingenuè pureq; abſq; diſsimulatione aliqua corã ſacerdote proferam⁹. Vtile admodum eſt eo modo frequẽter cõfiteri peccata:ne dũ diu differtur ſacramẽtalis exomologeſis, animũ ſubeat ipſorũ peccatorũ obliuio: & alioqui præclara oĩno gratiæ beneficia,crebrã humilẽq; confeſsionẽ ſubſequuntur. His qui ſpiritualiter viuere cupiunt, & maximè nouellis tyronibus, diabolus laqueos puſillanimitatis, triſtitiæ, diffidentiæ, & accidiæ, magno ſtudio ſæpe parare ſolet: quos non niſi pia erga

Deum fiducia,ſpiritualique alacritate ac promptitudine per inuocationem diuini auxilij effugies. Multa omnino mala conciliat nimia puſillanimitas,implacabilisq; timor:quo qui occupatus fuerit,diuerſis erroribus inuoluitur, & omnia quæ agit, peccata eſſe exiſtimat: vnde fit vt in perpetuo quodam angore,perpetuaq; mentis conturbatione poſitus,ſeipſum miſerabiliter ſine cauſa excruciet. Magna quidem commiſeratione tales proſequendi ſunt: qui tamen ſi prudentum conſilijs potius quàm proprio iudicio promptè & intrepidè acquieſcere vellent, facilè curarentur. Quando fluctuas, quando anxius es & dubius,quãdo occurrũt ardua aliqua atq; difficilia,mox ad Deum confugito, Deum cõſulito,Deo negotium omne integro corde & ſtabili fiducia committito. Nõ tuę induſtriæ,non tuis viribus, ſed Dei pietati innitere: agnoſcens te rebus dignè obeundis eſſe imparem. Sic enim omnia proſperum ſortientur exitum. Nã Deus nunquam negliget quod ei humiliter commiſeris:ſed curabit,diriget,& expediet rem omnem, ſicut tibi cæteriſq; vtile eſſe viderit.

CAPVT XIIII.

VTinam ſolus Deus occuparet interiora tua. Nam quàm diu ab omnibus alijs cor tuum nõ fuerit expeditum, quàm diu alicui rei tranſitoriæ adhæſeris, quàm diu tuam magis quàm Dei voluntatem amaueris, non poteris eidem Domino perfectius coniungi: Beatus ille qui ab omnibus intus nudatus eſt,qui neque

propter

propter damna indignè perturbatur, neq; propter commoda insipienter euanescit, qui omnia inæqualia æquali fert animo, qui se derelinquere & (vt ita dicam) penitus egredi didicit, qui denique per perfectam sui abnegationē iam ad perfectam charitatem peruenit. Quantam enim putas pacem talis posside? Nimirum tantam, vt ea nullo sermone explicari possit. Vsq; adeò profusè diuinæ consolationis torrens interdum in intima aliquorum qui eiusmodi sunt, influit, vt ipsi illum vix sustinentes, veluti cogantur subducere sese & exclamare atque dicere, Domine cōtine vndas gratiæ tuæ. Hinc fit plerumq; vt eorum corpora ad tantam diuinæ visitationis benignitatem, tota mirabiliter immutentur. Profectò quilibet talium cum Psalmista iure cantat, In pace in idipsum dormiam & requiescam. O pacem desiderabilem, quę omnem sensum exuperat, omnem intellectum transcendit. O pacē iucundam, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita feliciter conquiescit in Domino. O pacem amabilem, per quam & in qua spiritus seipsum supergressus, atque in diuitias ineffabilis gloriæ absorptus, totus in Deum transit. Fœlix terq; quaterq; illa anima, quæ in sinu sponsi sui ad hunc modum sæpe confoueri, & inter amplex⁹ dilecti sui hoc pacto frequenter obdormire meretur. Dici non potest, quantum gaudij in huiusmodi pace persentiat: dum ex abundantia delitiarum spiritualium seipsam non capit: dum incomprehensibili inæstimabiliq;

Psalm. 4.

biliq; dulcedine tota repletur, repleta inebriatur, inebriata in sanctam securitatem adducitur. Sed heu quàm diu gestatur corpus corruptibile, non licet longo tempore hac sacra secretaq; Dei copula frui. Spõsus enim accedit & recedit: nunc se ostendit, nunc rursum se abscondit. O quod præsentium rerum fastidium, qui gemitus, quæ suspiria sanctam animam subeunt, quando ex tali excessu ad semetipsam reuertitur: quando ex tantis diuitijs ad tantam inopiam, ex tantis delitijs ad tantam miseriam, ex tam grata spiritus tranquillitate ad tam inamœnas distractiones tentationesque relabitur. Veruntamen hi gemitus, & hæc suspiria non modicam ei consolationem interim præstant: & sponsum vt redire maturet, prouocant. Cæterum paucos inuenire est, qui ad hanc perfectionem pertingant, qui tanta cordis puritate simplicitateque clareant, qui summæ charitatis atque contemplationis arcem teneant: neque enim Deus omnes eò prouehit. Alij piè quidem, non tamen tam sanctè viuentes, etiam ipsi interna pace in hac peregrinatione fruuntur: sed non tanta quãtam perfecti illi sentiunt.

CAPVT XV.

QVanto liberior intus fueris ab impedimentis rerum transeuntium, & quanto simpliciorem affectum habueris, tanto facilius, fœliciusq; Deo vacare poteris. Quicquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non satiat. Solus Deus explebit desideriũ tuũ: in

in solo Deo veram requiem inuenies. Ipse est vnum illud necessarium & summum illud bonũ in quo omnium eorum quæ pulchra sunt, quęq; delectant, plenitudo & perfectio cõsistit. Quare cum solum serio quærere & ambire conuenit: alia non sunt appetenda, nisi quatenus ad ipsum eundem honorandum amandumq; promouent & adiuuant. Diligendus est ille super omnia, diligendus est ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima. Quantum intelligis, quantum sapis, quantum potes, tantum eum dilige. Pro modulo virium tuarum, pro mensura gratię tibi datæ, dilige. Si non nisi imperfectè potes diligere, viuat in te vel desiderium perfectius diligendi: humiliare, eique dicito, Imperfectum meũ viderunt oculi tui. Væ homini illi qui Deũ non amat. Nunquam enim verè securus, nunquam verè tranquillus est: vitijs seruit, vanitatẽ sequitur: denique non viuit, sed manet in morte: mortuus est, nihil est. Non timeat anima quæ Deum quærit: paueat illa quæ non quærit: Stude quantum in te est contemnere & respuere quicquid ab ipsius conditoris amore te auocat aut impedit. Disce vana desideria expellere, inutilesque curas ac solicitudines reijcere. Contende vincula intempestiuæ familiaritatis erga homines abrumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos vel quasuis res temporales præsecare. Breuiter quęcunque cor tuum irretire dissipareq; possunt, consuesce solerter propellere ac fugere. Nũq̃ expetas vt ab aliquo

Psalm. 138.

ſingulariter ameris: ſed expete vt Deus ab omnibus perfectè diligatur. Nullius corporalem præſentiam magnopere affectes, niſi ſpiritualis profectus gratia: quanquam nec ſic quidem alicuius præſentia: cũ vitioſa animi inquietudine vel impatientia concupiſcenda eſt. Si eos qui pie viuunt, ſpiritualiter diligis, facilius feres eorum abſentiam. Omnes enim in Domino tibi ſemper præſentes erunt, quos in Domino ſyncerè amas.

CAPVT XVI.

LEctioni, præcationi, cæteriſque ſpiritualibus exercitijs deditus eſto. Lectio tollat orationis tædium: oratio vel meditatio condiat lectionis ſtudium: & tam lectionem, quàm præcationem ſubleuet atque corroboret interiectum honeſtum aliquod manuum opus. Nam exercitiorum variatio plurimum adiumẽti adfert, his maximè qui perfectiora ſpiritus ſancti dona needum acceperunt. Si enim aliquãdiu lectioni vaces, & ante faſtidium ea intermiſſa ad orationem vel meditationem te transferas, rurſumque labore precandi nondum pręgrauatus, lectionis exercitium repetas, & oportunè ſcriptionem, aut aliam externam operationem intermiſceas: poteris & viribus integer & mẽte alacer permanere. Quod ſi infirmitatis propriæ oblit⁹, vel lectioni, vel pręcationi diutius quàm oportet, aut etiam vſque ad nauſeam continenter incumbere volueris: eris nimirum totus ſegnis & inutilis, tædebitq; te ad illud exercitium, quo

quo iam plus quàm satur es,iterum redire.In eis lectionibus libenter versare, quæ spiritualem profectum adiuuant: sedulò adlaborans rationem sanctæ vitæ discere, Deumque cognoscere & amare. Lectio quæ pietati aut iustæ, rationabilique necessitati non seruit, vana est. Dum sacra legere paras,oculus intentionis tuæ sit simplex:desiderium placendi Deo sanctæ humilitati coniunctum tibi ducatum præbeat: alioqui si prauè curiosus superbusque fueris, periculosus erit lectionis exitus. Nam mel quod ex ipsis diuinarum scripturarum floribus salubriter exugere debueras, tibi in venenum facile cõuertes: nescio quæ portenta peruersarum interpretationum aut ipse excogitans, aut ab aliis excogitata approbans. Fidei catholicæ per omnia inniti,& patrum orthodoxorum vestigiis humiliter insistere,matrisq; ecclesię dogmatibus firmissimè adhærere, non autem proprium sensum pertinaciter sequi oportet. Sane si otio suppetente,& Deo gratiam donante sacrę lectioni seriò te dederis, piamq; mentem ad mensam verbi Dei attuleris,mirum in modum stabilieris in sancto proposito: & exhilaratus spiritu, ineffabiles delitias experieris, illis prorsus incognitas qui vanitatibus rebusque caducis dediti, æterna non quærunt. Talibus enim lectio sacra non panis, sed lapis est. Memento autem salutem animæ, non in eloquentia, neque in venustate sermonis sitam esse. Quare nunquam irriseris, neque contempseris ea quæ sancte quidem,sed mi-

nus politè ac facundè dicuntur: istiusmodi enim leuitas, vani arrogantisq; animi euidentissimũ est argumentum. Orationis, inquam, ornatũ inter legendum ne intempestiuè requisieris si absit, neq; rursum temerè respueris si adsit: sed omnia quæ bona vtiliaq̃ue sunt, siue simplicibus & rudibus verbis, siue culta & eleganti dictione enuncientur, cum gratiarum actione excipe: atque eadem sæpius legere vel audire ne pigeat. Qui verborum lenocinia potius quàm sententiarũ fructum spectant, similes prorsus sunt ijs, qui aut pro ceruis papiliones venantur, aut pro pomis folia & quisquilias colligunt. Nimius eloquentiæ amor mentes eorum qui minus attenti sunt facilimè à Deo ac pietate auocat: & in præcipitium philautiæ, superbiæ, atque cenodoxię pertractas, veluti átheas reddit. Ethnici qui humilitatem Euangelicam ignorant, magnificent, & admirentur eloquentiam: Christiani commendent & amplectantur vitæ sanctimoniam. Qui humiliter de se non sentit, qui Deum non diligit, elinguis est & infans, quantumlibet eruditus esse videatur atque elegans. Non improbanda est ipsa eloquentia: sed abusus eloquentiæ vituperandus est. Certæ lectioni animum prudenter astringe, ordinemq; seruato. Lectio enim incerta & erratica spiritum magis dissipat, q̃ promouet, si desit iusta ratio talem lectionem sectandi. Dum in sacris scripturis occurrũt aliqua obscuriora quæ non potes intelligere, venerare illa, & simpliciter pertransito; nisi res aliud exposcat.

poſcat. Sic enim & curioſitate & labore feliciter te expedies. Ea eſt diuinorum eloquiorum virtus, vt non ſolum tunc in anima fideli magnam vtilitatem pariant quando exactè intelliguntur, ſed & quando minus intellecta piè ſuſcipiuntur: neque enim fruſtra dicit Dominus, Verba quæ ego locutus ſum, ſpiritus & vita ſunt. Etiam nō angaris propterea quòd vniuerſa quæ legis vel audis non mandes memoriæ. Quemadmodum enim vas quod ſæpius aqua perfunditur, nitidũ permanet etiamſi ipſa aqua tota effluat: ita pia mens quã doctrina ſpiritualis crebro pertranſit, pura conſeruatur, etiamſi ipſa ſancta verba in ea non perſiſtant. Quando ſpiritualem conſolationem, animæ tranquillitatem, pium affectũ, paratamq́; voluntatẽ adimplendi mandata Dei ex lectione reportas, grandem prorſus & præcipuum lectionis fructum refers. Quæ ſcribuntur & dicuntur in vitia, tu ea non ſemper reieceris in alios, ſed tibi potius accõmoda: ne varijs ſuſpicionibus, temerarijsq́; iudicijs mentem tuam implices atque inficias.

CAPVT XVII.

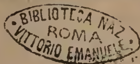
ORandi diligentia tibi in primis neceſſaria eſt. Impenetrabilis enim armatura, certum perfugium, ſecurus portus, tutiſsimumq́; aſylũ eſt oratio. Hæc vna & mala omnia depellit ab anima, & bona omnia in illam inuehit. Ipſam animam purgat, pœnã peccatis debitã ſubmouet, præteritas negligentias ſarcit, diuinam gratiam impetrat, prauas cõcupiſcentias

extinguit, effrenatas animi passiones domat, hostes prosternit, tentationes superat, calamitates lenit, mœrorem fugat, lætitiam infundit, pacem conciliat, hominem Deo coniungit, coniunctumq; ad æternam gloriam subleuat. Precando impetrabis quicquid vtile tibi fuerit. Quod si mox non obtines quod postulas, vide ne perturberis. Deus enim sua pietate nonnunquam differt largiri ea quæ sanctę petuntur: non quod negare velit, sed vt cumulatius & vtilius postea tribuat, vtque fidem, longanimitatem, ac perseuerantiam postulantis eximiè coronet. Nunquã dixeris apud te, id quod cæcus ille euãgelicus iam quidem illuminatus oculos corporis, sed nõdum perfectè illuminatus oculos mẽtis, dicebat, Scimus quia peccatores Deus non exaudit: nõ inquam hoc dixeris. Reuera enim exaudit Deus peccatores, dum corde humiliato precantur. Alioqui malè ageretur cum populo Dei: quum omnes sint peccatores, & egeant misericordia Dei. Quod si aliquis cum cæco illo illuminato, asserat peccatores non exaudiri à Deo, ea sententia ad illos referenda erit, qui vitam corrigere nolunt. Quamuis igitur sis peccator, non ob id desperanter contempseris orationem tuam quam Deus non contemnit, sed gratam habet, & apud se descriptam seruat. Nõ etiam te moueat, quod oranti tibi, vel ipse Deus, vel angelus, vel beatorum aliquis è cœlo minimè appareat, qui tuas præces exauditas esse denunciet: neque enim id necessarium est, sed nec

Iohan. 9.

expe-

expedit quidem. Alioquin quod esset meritum fidei? Quanquam Dominus vsque adeò bonus est: vt ipsas quoque apparitiones visibiles quum opus fuerit adhibeat. Tu igitur humiliter preca re nihil hæsitans, sed certò credens eum qui piè orat semper exaudiri à Domino. Strenuus esto, persevera: & procul dubiò re ipsa tandem experieris, quàm verè dixerit Christus, Petite & accipietis. Omnino dabit id quod petis, si expedit vt accipias: si verò illud nō conducit, dabit aliud quod conducat. Nouit quando, nouit quatenus tuæ petitioni satisfacere debeat. Dum ex infirmitate humana postulas quæ vtilia non sunt, absit vt donet quæ petis. Quando tale aliquid deside ras, quod vtrum illi placeat ignoras, hoc aut cō simili modo orare disce: Domine si tibi placet, si expedit vt id fiat, fiat: si verò non tibi placet, si non expedit, non fiat. Fiat in omnibus tua sancta voluntas. Adnitere vt præsentem animum habeas dum præcaris, Deumque laudas. Facito id diligenter, & cum debita reuerentia: nusquam deliberata voluntate consentiens ineptis cordis euagationibus. Si vero tam instabilis atque volubilis fuerit mens tua, vt verbis orationis atten dere non possis, nequaquā ob id indigneris, neque deijciaris animo: sed grato, placido, trāquil loq; spiritu fac quod in te est, bonam voluntatē Deo offerens & constantem patientiam exhibens. Esto humilis potius quàm pusillanimis. Quamuis minus attētus plurima prætereas, subinde tamē vel vni verbulo attendis: quod si nec

vnum verbum attentus pronunciare potes, nec sic quidẽ perdis operam, si vigil & rectus corde fueris. Internam perplexitatem, internum impetum, nimis anxiã solicitudinẽ, nimis vehementẽ cogitationem atq; conatum sapienter vitato: & multiplices rationes attentionis seruandæ ne inconstanter perquiras. Ista enim confusionem in anima gignere, & diuinæ gratiæ saporem excludere solent. Sacrorum verborum sensus, quos pro tuo captu spiritus sanctus suggesserit, mentem tuã suauiter afficiãt, simpliciterq; occupẽt: nõ autẽ imagines aliunde cũ labore quęsitę fatigẽt aut inuoluãt. Si spiritus sanctus spiritũ tuũ ad sublimiora aliqua euocauerit traxeritq;, ne temerè obnitaris. Eius ducatum per omnia sequere: ipse enim prorsus nouit, qua, quomodo, & quousq; pergere debeas. Sicut modo dicebã, dum oras, paratã voluntatẽ semper habe attendendi his quę profers: & cor tuũ ab intempestiuis cogitationib⁹ placidè expedi, maximè in initio precationis. Quod vt facilius præstes, extra tempus orationis, stude animũ seruare liberũ. Si hoc feceris, reliquũ committe Deo: & tranquillus lętusq; permane. Neq; enim iã Deus imputabit tibi distractiones quibus inuitus ex fragilitate abriperis. Planè illi satisfacies, etiamsi attendere non posis: Planè, humilis patientia, hilaris animi gratitudo, sanctaq; erga eũ fiducia, cõpensabit quod disipatione sensuum peccatum fuerit. Nã ipse Dominus nõ minus spectat, neq; minus diligit in nobis rationabilẽ conatũ piãq; volun

voluntatem bene operandi, quàm ipsum opus. Scit quare nos mēte ita instabiles esse nonnunquā permittat: scit quomodo animas nostras à superbię, philautiæ, vanæq; gloriæ inquinamētis vel tutari vel repurgare debeat.

CAPVT XVIII.

AD beatam Mariam virginem deiparam frequenter te conuerte: eam inuoca, eā dilige, eam lauda. Omnium enim præconijs dignissima est: & quātumcunq; prędicetur, omnem cōmendationē semper superat. Eundē habet cum patre cœlesti filiū: Deū in vtero suo virgineo cōcepit, Deū peperit, Deum proprijs vberibus lactauit, Deū gestauit in vlnis, & cōfouit gremio. Quid sublimius, quid magis honorificū, quàm dici & esse matrē Dei? Quid hac dignitate celsius? quid admirabilius? Planè sic est: nihil sub Deo cogitari potest diuinius Dei matre. Vę miseris atq; infœlicibus hęreticis, qui tantæ virgini iniquiores sunt, qui eius gloriam & splendorē offuscare nituntur: vę, inquam, his quibus tātę imperatricis cultus iam viluit. Indignātur, frendent, quòd eam appellemus spē vitæ, conciliatricem salutis. Quid, inquiunt, Mariā habetis pro Dea? Siccine spē vestrā in homine ponitis? Non quidem adoramus Mariam vt deam: sed vt Dei matrem Deo proximā veneramur (quāuis nō immerito dea dici queat, cū sancti in scriptura vocētur dij) Nō sic cōstituimus spē nostrā in homine, nō ita cōfidimus in Maria, quasi ipsa id quod est, id quod habet, id quod potest nō acce

perit

perit à Domino: ſed confitemur eam accepiſſe omnia ab eo à quo creata electaque eſt, & eam poſſe omnia in eo quem enixa eſt. Dedit creator creaturę, filius matri ineffabilem quandam poteſtatem & eam ſingulari priuilegio honorare voluit: ob idq́; ſalutis ſpem in illa collocamus, non quidem ante Dominum, ſed poſt Dominum. Nam à Domino (quem totius boni originem eſſe cognoſcimus) ſalutem principaliter expectamus. Tu Antimarianorum illorum blaſphemias atque impudentiam abominare (orans tamen interim pro eis) & venerationem ipſius Mariæ charam habeto. Ipſa enim eſt totius puritatis & ſanctimoniæ exemplar abſolutum, ipſa peccantium ſingulare refugium, ipſa omnium quos tentatio, calamitas, aut perſequutio aliqua vrget, tutiſsimum aſylum. Ipſa regina cœli potentiſsima, ipſa diſpenſatrix gratiarum liberaliſſima, ipſa omnium fidelium mater miſericordiſſima. Tota mitis eſt, tota ſerena, tota ſuauis, tota benigna, nō ſolū iuſtis & perfectis, verum etiam peccatorib⁹ ac deſperatis: quos vt ad ſe ex corde clamare conſpexerit, ſtatim adiuuat, ſuſcipit, fouet, & metuendo iudici materna fiducia recōciliat. Nullum aſpernatur, nulli ſe negat: omnes conſolatur, omnibus ſinum pietatis aperit, & vel tenuiter inuocata præſto adeſt. Sua ingenita bonitate atque dulcedine, ſæpe eos qui Deo minus afficiuntur, ad ſui cultum blande allicit, potenterque excitat: vt per huiuſcemodi ſtudiū præparentur ad gratiam, & tandem apti reddantur

regno cœlorum. Talis eſt, talis à Deo facta eſt, ta lis nobis data eſt: vt nemo eã horreat, nemo refugiat, nemo ad eam accedere trepidet. Fieri nõ poteſt vt pereat, qui Mariæ ſedulus & humilis cultor fuerit. Tu igitur facito illam tibi vnicè familiarem. Quin & alijs ſanctis Dei deuotum impende obſequium, prorſus credẽs illos tui cordis pium affectum tuamq; præcationẽ agnoſcere. Si libuerit aliquos diligere, quos peculiarius venereris, & quorum patrocinio te frequentius commendes, laudabiliter omnino facies. Felix eris, ſi etiam in pſalmodia ſedulò te occupaueris: & ſuauitatem paciſq; gratiam, quam illa in ſe continet percipere merueris. Pſalmodia enim planè eſt gratiſsima animarum tranquillitas, iucunda cordium ſerenitas, dulcis mœrentium cõſolatio, & honeſta lætantium compoſitio. Pſalmodia dæmones fugat, angelos inuitat, cœlos aperit, & Deum ad miſerendum veluti cogit. Ego malim pſalmorum etiam non penitus intellectorum dulcedinem vtcunq; deguſtare, quàm eorundem ſenſus abſque ſapore interno exactè tenere.

CAPVT XIX.

CONſulo vt ante omnia mentem fideliter exerceas in his quæ Dominus noſter Ieſus Chriſt⁹ pro nobis fecit, pro nobis loquutus eſt, ac pertulit. Nuſquam enim inuenies tam præſens remedium aduerſus vanitatum & illecebrarum blandimenta, aduerſus paſsionum, affectionũq; vitioſarũ corruptelas, aduerſus ten tatio

tationum & calamitatũ procellas,aduerſus triſtitię ac puſillanimitatis depreſsiones:nuſquam reperies tã certũ cõpendium ad oẽm virtutem, omniſq; virtutis perfectionẽ conſequendã, ſicut in vita ipſius ſaluatoris .Ex cuius frequenti pertractatione anima efficaciſsimè purgatur à peccatorum vitiorumq; ſordibus:& in ſanctam quandam confidentiam intimamq; familiaritatem eiuſdẽ Domini adducta illuſtratur cœleſti lumine.Ipſe enim Ieſus cui adhæret,ignis conſumens eſt,peccatorum purgationem faciens:ipſe Ieſus quem affectatur lux vera eſt, omnem hominem illuminans.Igitur in vita Domini Ieſu iuxta gratiam tibi datam verſare, in ea meditare,in ea delectare.Hæc ſit tibi requies inter labores,ſolatium inter anguſtias,munimẽtum inter tentationes,gaudium inter opprobria. Hãc die ac nocte tanquam præcioſiſsimam margaritam in arca pectoris tui reconditam habe:hanc vbiq; tecum circũfer : hãc internis oculis progrediens quieſcenſq; amanter inſpice, ſecundũ Dei donum,quod ſeſe cordi tuo inſinuauerit.

Nõ oſcitanter neq; perfunctoriè ſacrã hiſtoriã percurras:ſed exhibe te præſentem ſpiritu,quaſi ipſe corã cerneres ea quæ fiunt,& audires quæ dicuntur.Grato animo ſingula excipe atque amplectere:nam ſingula ęrumnas exilij tui multum ſubleuare delinireq; poterũt, ſi attentus fueris. Nullum aliud beneficium præſtitit Deus maius illo quod contulit,quando pro nobis homo fieri patiq; voluit:quare omnino æquum eſt,vt ipſam

ſam diſpenſationē noſtrę redemptionis frequētiſsimè animo pertractem⁹, & pro illa ſeduló gratias agamus: nam id & ipſi Domino gratiſsimū, & nobis vtiliſsimum eſt.

CAPVT XX.

QVando libet rèuocare ad memoriā initia noſtræ ſalutis, ſi te humiliora delectant, potes mēte cōſiderare, quàm ſerenus Gabriel angelus thalamū ſacratiſsimę virginis Marię ingrediatur, quāque officioſè eā ſalutet. Ingredere & tu cum eo, intendens diligēter his quæ tam ab ipſo, quàm ab illa dicuntur. Contemplare modeſtiā, honeſtatem, prudentiam, humilitatē, verecundiā, & ſanctitatē beatiſsimæ puellę, qua proferente hæc verba, Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundū verbū tuum, mox Dei filius Deus omnipotēs in illius caſtiſsimo vtero virtute ſpiritus ſancti ineffabiliter cōceptus, incarnatus, & homo fact⁹ eſt. Admirare myſteriū, obſtupeſce ad tantā charitatē Domini, qui propter nos frater noſter fieri nō eſt dedignat⁹. Venerare ſanctiſsimū illum vterū: exulta & gratias age. Deinde exurgēs ſimul cū ipſa puriſsima virgine, eam ad montana conſcendentem ſequere. Accede propius, vt illa introeūte domū cognatę ſuę Elizabeth, mutuā virginis & anicule ſalutationem, mutuumq; colloquium audias. O fœlices fœminas, quarum altera regem glorię, altera preconē gratię in vtero geſtat. O apothecę odoriferæ, perpetuæ lętitię ſuauitatē ſpirātes: ô beati ventres mundo noua gaudia breui profuſuri.

Tandem

Tandem dulcissima virgine inde redeunte, tu quoque reuertere: offerens te illi fidelem comitem, humilemque famulum exhibẽs. Postremò cum eadem pregnante, & cum sancto illius custode Ioseph proficiscère in Bethleẽ: quo perueniens, commiserefce tenerrimæ virginis post diutinam fatigationem stabulum pro diuersorio eligentis. Inspice eam orationi vacantem, & cœlestibus contemplationibus intentam: inspice, mirare, ac dilige. Lætare quod nocte profunda visitauit nos Dominus oriens ex alto: lætare quod illa sine dolore, sine virginitatis detrimento nobis peperit saluatorem, Deum & hominẽ. Gaude natum esse Messiam: gaude impleta esse prophetarum oracula. Ingredere regis ęterni palatium, ingredere stabulum: aspice quæ habeat cunabula Dominus dominantium: aspice conditorem orbis, infantulum in frigoris asperitate vagiẽtem. Flecte genua ante diuinum illud præsepium: amplectere tenellos pedes redemptoris tui: fige labia, & oscula iterum atque iterum imprime. Vincat verecundiam amor, timorem superet affectus. Dic deuotus, dic humilis & gratus: Adoramus te suauissime pusio, adoram⁹ te dulcissime infans, adoramus te ô rex Emmanuel, princeps pacis, lux gentium: tibi gloria in secula seculorum. Tene eum nec dimittas, nisi tibi benedixerit. Consimili modo circa reliquam partem vitæ & conuersationis ipsius Christi te occupare poteris: neq; enim locus admittit, vt omnia hic percurramus quæ euangelica narrat historia.

storia. Et fortè suauiores erunt meditatiunculæ, quas tu ipse tibi formaueris, quàm eæ quas proposuimus. Sanè simplicia sunt quæ præscripsimus, & tamen eadem sublimia admodum sunt. Sic autem considera mores & actus saluatoris, vt eum diligere, & humilitatem, patientiam, charitatem, cõmiserationemque eius imitari gestias. Etiã nuda vitæ Christi lectio plurimũ fructus tibi pariet, si verba spiritus sancti (quę ineffabilem vim in se latentẽ habent) piè & reuerenter exceperis. Nam & mulier illa quæ sanguinis profluuium patiebatur, ex fideli contactu fimbriæ vestimenti domini sanitatem recepit. Fimbria vestimenti, litera Euangelij est.

CAPVT XXI.

PRæcipuè veró te exerce in beata pasſione ipſius redemptoris. Poteris si voles singulis diebus aliquam eiusdem pasſionis partem mentis oculis præfigere. Exempli gratia, Vno die propones tibi Christum in horto constitutum, mœrentem, fixis terræ genibus orantem: & inter stupendi illius agonis pressuras sudorem sanguineum sudantem. Hanc partem eo die meditaberis, & ad eam (si Deus gratiam donauerit) aspectum internum placidè diriges, vbicunque eris vacans ab alijs serijs cogitationibus, atque à legitimis impedimentis liber. Die sequenti similiter recogitabis apud te quid sustinuerit Dominus, quando à Iuda proditus capiebatur & colligatus abducebatur cum opprobrio. Hoc modo ipsam dominicam pasſionem complebis ex

ordine, & completam iterum repetes ab initio. Si magis libet plures eiusdem passionis portiones singulis diebus percurrere, vel pluribus diebus in meditatione vnius particulæ persistere, aut quotidie eam partem pertractare quæ Christum in cruce pendentem repræsentat, age pro tuo affectu. Liberè sequere eam rationem quæ captui tuo conuenientior, & deuotioni magis accommoda fuerit. Supradictis igitur rationibus occupa te pro tuo modulo circa humanitatem Christi. Hæc mentem tuam ita possideat, vt quicquid phantasmatum aliunde vitiosè se ingesserit, mox dissipetur. Hanc elige in qua tutus requiescas, quàm diu ad altiora non proueheris. Nauis enim est qua mare seculi huius citra periculum pertransire, atq; ad beatam illam patriam fœliciter peruenire poteris. Quanquam Dominus etiam te hic nauigantem eò aliquando fortè sustollet, vbi ab omnibus rerum formis atque simulachris intus nudaberis: vbi omnis actio in te cessabit: vbi denique tu à teipso deficiens, fœliciter transibis in Deum. Eò interdum perducet te manus Domini, si expedierit, vt tempore huius exilij eò perducaris: si non expedierit, non perduceris eò. Vide autem ne ipsius Saluatoris visibilem imaginem anxiè quæras, dũ cordi tuo facilè non occurrit. Quin potius relicta lineamẽtorum & corporalis figurę pressiori imaginatione, concipe mente spiritum Deum intus forisque tibi præsentem: concipe dulcẽ quandam ac summè amabilem bonitatem, benignitatem, atque cha-

charitatem: attende eundem ineffabilis maiestatis Dominum vbique pręsentem, omnia cognoscentem, omnia penetrantē, omnia viuificantem, omnia portantem sine labore, omnia cōcludentem sine ambitu, omnia disponentē sine inquietudine, omnia gubernantē sine tædio. Hæc cōcipe: ita tamē vt in eis nō labores. Nam animæ fideli redemptorē orbis cogitāti, spontè vel etiam necessario aliquid ex prædictis sese offeret. Neque enim ipsa fidelis anima humanitatem tantū, sed & diuinitatem in Christo veneratur. Agnoscit verbum sic carnem esse factum, vt non desierit esse verbum. Vtrūq; diligit & carnem & verbū: vtrumq; adorat & hominem & Deū, vnum Dominū Iesum Christum. Quādo mentē tuam subit sanctæ Trinitatis memoria, nō tibi fabrices absurda aliqua idola, non imagineris patrem & filium & spiritū sanctum esse veluti tres homines, tresúe deos: sed agnosce in personarum trinitate vnitatē Deitatis. Pater Deus, filius Deus, spiritus sanctus Deus: & tamen pater & filius & spiritus sanctus, nō tres dij, sed vnus est Deus. Tres sunt personæ, at vna personarum substantia est. Hoc mysteriū fide creditur, humanis rationibus, non cognoscitur. Planè sacrosanctæ Trinitatis vna eademq; est natura, vna eadēq; essentia, vna eademque æternitas, vna eademque gloria, vna eademque maiestas, vna eademq; voluntas, vna eademq; omnipotētia. Sicut autē hanc ipsam beatam Trinitatē substantia inseparabilē esse credimus, ita operibus inseparabilem esse profitemur.

Quicquid facere dicitur pater, idem facit & filius & spiritus sanctus: quicquid facere dicitur filius, idem facit & pater & spiritus sanctus: quicquid facere dicitur spiritus sanctus, idem facit & pater & filius: quia Trinitas operibus inseparabilis est. Sic dum adoramus patrem, adoramus & filium & spiritum sanctum: dum adoramus filium, adoramus & patrem & spiritum sanctum: dum adoramus spiritum sanctum, adoramus & patrem & filium: quia Trinitas, substantia inseparabilis est. His qui in rebus diuinis minus exercitati sunt, non expedit vt curiosius inquirant Trinitatis rationem. Credant simpliciter atque fideliter, esse Trinitatem, quemadmodum catholica confitetur Ecclesia. Neque enim in die iudicij damnabimur, quòd hic naturam Dei nostri exactè non cognouerimus: sed si aliquid temerè dixerimus, dabimus vtique pœnas nostræ temeritatis.

CAPVT XXII.

VBique in promptu habe verba aliqua efficacia, oratiunculasque iaculatorias, quibus spiritum tuũ ad Deum reuoces atq; eleues. Libet hic subijcere veluti siluulam quãdam talium precatiuncularum in hunc modum. O anima mea, ecce Deus tuus, ecce creator ac redemptor tuus, ecce qui peccata tua delet, teq; sanctificat, ecce vita & salus tua, ecce omne bonum tuum. Vide quantum rex regum humiliauerit se pro te: attẽde quàm acerba saluator tuus pertulit pro te: perpende quanta charitate diligat te,

gat te,qui tantam paupertatem,tantamq; calamitatem propter te suscepit in se. Mane cum Domino tuo: ne recesseris à magistro tuo. Neque enim bene tibi esse poterit, si Deum tuum deserueris: neque rursum male si apud eum permanseris. Relinque multa & amplectere vnum: nam vnum est tibi necessarium. Vnus est qui ineffabiliter te amat; vnus sit quem tu quoque singulariter diligas. Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, rex æternæ gloriæ, ego te adoro, tibi benedico & gratias ago, qui tam charum habuisti me, qui tam stupenda fecisti, tamque indigna tolerasti pro me. Propitius esto mihi peccatori: munda, sana, & cõfirma me: dirige, doce, & illumina me. O vtinam tibi hactenus ingratus non fuissem, vtinam vel modo tibi placerẽ, vtinam emortuæ in me essent passiones, affectionesque vitiosæ, vtinam verè humilis ac mansuetus, verè liber & tranquillus coram te starem. Vtinam tu solus cor meum possideres, vtinam prorsus contemnerem omnia transitoria, vtinam te solum quærerem, tibi soli afficerer, tibi indissolubiliter adhærerem. Vtinam ardentissimè amarem te, vtinam æstuantissimis desiderijs iugiter anhelarem ad te. Eheu Domine mi, quando pura, simplici, & læta mente te colam? quando quieta, stabili, & serena conscientia tibi seruiam? quando ab immensitate amoris tui absorbebitur spiritus meus? Quid volo præter te? aut quid omnia mihi prodesse possunt sine te? tu solus sufficis animæ meæ. O Deus meus, ô amor meus, ô desiderium meum, ô refu-

gium meum: ô consolatio, spes, & fiducia mea: ô pax, requies, & illuminatio mea: ô gloria mea, delitiæ meæ, & omne gaudium meum: ô dulcedo mea, thesaurus meus, & omne bonũ meũ. Quando te videbo? quando apud te ero? quando mihi silebit iste mũdus? quando omnia impedimenta, omnésq; vicissitudines hui9 seculi mihi cessabũt? quãdo soluetur miserabilis captiuitas præsentis exilij? quãdo inclinabitur vmbra mortalitatis, & aspirabit dies æternitatis? quãdo deposita sarcina corporis huius fœliciter & perenniter cũ sanctis tuis laudabo te? Miserere mei Domine mi Iesu, miserere mei, quia in te cõfidit anima mea. Innumeræ aliæ aspirationes (sic enim vocam9 ipsas oratiũculas iaculatorias) formari, vel è sacra scriptura peti poterunt. His quæ à nobis adscriptæ sunt, aliqui fortè iuuabuntur: veruntamen sapidiores erunt eæ quas cuique proprius affectus & gratia spiritus sancti suggesserit, quàm eæ quas sensus affectúsque alienus subministrat. Exercitiũ quod huiusmodi aspirationibus breuibusq; precationibus constat, efficax admodum est ad vitia extirpanda, charitatémque promouendã. Porro fidelem animam talibus studijs deditam mouere non debet, quòd raro forte sentiat se intime copulari Deo ad quem aspirat: ipse enim Deus bonam illius voluntatem sanctúmque desiderium suscipit perinde ac si tota amore liquefacta perfecte sibi coniungeretur. Ea anima quæ nõ ita dudum reliquit Ægyptum, & quam vitiorũ squallor multum adhuc deuenustat, nõ sit impudens:

hoc est non temerè se ingerat in sacratissimos illos amplexus sponsi cœlestis: sed prius ad pedes Domini residens, sordes abluere, formam excolere, habitum componere, moresq; corrigere satagat: quæ omnia vbi tandem in melius commutata fuerint, tunc demũ liberius (seruata tamen liberali verecũdia) erigat se, & ad sublimiora oscula regis æterni humiliter assurgat.

CAPVT XXIII.

QVando itinere, colloquio, vel quauis alia occupatiõe, rationabiliq; causa præpeditus, nõ potes cõmodè diuina cogitare: vide saltẽ ne mala & indigna cogites. Non præcipit Deus vt tu sublimi contẽplatione suspẽsus, iugiter cœlestibus intendas: (neq; enim eam gratiã omnibus electis suis largitur) iubet tamen vt mentem à vitiosis absurdisq; cogitationibus quantum in te est abducas: quam si aliquid indignum fortè subierit, vult vt illud statim eijcias, & superiorem rationem à consensu modis omnibus liberam conserues. In mystico Christi corpore hi qui gratia perfectioris contemplationis clarent, oculi dicuntur; alij vel manus vel pedes sunt. Non autẽ oculi dũtaxat, sed & manus ac pedes salui erunt vbi Christus vniuersa sua membra ad se collegerit. Sint igitur innocentes, & sobriæ cogitationes tuæ: sit purum & tranquillum cor tuum. Quicquid illud inquinare, quicquid quietum mentis statũ perturbare potest, diligenter vitato. Deus vbique te intuetur, & etiam abditissima intentionũ, affectionumq; tuarum perfe-

ctè cognoſcit. Adeò tibi præſens eſt,adeò intra te eſt, vt nec digitum quidem ſine eo moueas. Hoc prorſus perſuaſum habe,hoc crede: & præſentiam illius ama ac reuerere: erubeſcens aliquid admittere,quod oculis tam excelſi, tamque intimi ſpectatoris diſpliceat. Sanctam diſcretionem vbique ſeruato. Neque enim expedit vt quæcunque bona alios feciſſe legis vel audis, ea tu mox nulla infirmitatis tuæ habita ratione,facias. Diſce gratiam tibi donatam humiliter ſubſequi,non autem impatienter præcedere. Ne inquam coneris mentem illuc cum effreni impetu impellere,quo nondũ conſcendere poteſt:neque ad ea præſtanda violenter ipſe te perurgeas,quæ virtutẽ corporis aut animi tui prorſus ſuperant. Si fuerit vtile,vt ad ſublimitatem theoriæ cœleſtis peruenias, ipſa Dei gratia melius eo te deducet,quàm importunus tuus conatus ac labor. Vis fortè repente ſummus fieri,vis ad perfectionem prouolare potius quàm progredi: at paucis planè id conceditur,neque enim expedit vt omnibus concedatur.Humilis eſto,recumbe in nouiſsimo loco: fortaſsis aliquando dicet tibi paterfamilias, Amice aſcende ſuperius. Quid caput tuum exagitas? quid mentem affligis? Deus non exigit vt in obſequio quod illi impendis, te ipſum crudeliter excarnifices: ſed vult te eſſe & ſpiritu & corpore ſanum ac vegetum, niſi aliter ipſe pro tua vtilitate ordinauerit. Quare turbaris quòd ea exercitia perſequi non valeas quæ alij perſequuntur? Non refert qua incedas, modo ad

do ad charitatem peruenias. Diuersæ viæ ad illam perducunt: & quæ vni commoda est, alteri fortè non est omnino commoda: quia non omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Talia igitur assume exercitia quæ captui tuo congruunt: non tam spectans quid aut quantum alij præstiterint præstentque, quàm quid aut quantum tu præstare possis.

CAPVT XXIIII.

Obserua prorsus ne inualidis humeris tuis tam grauia imponas, vt oppressus obrutúsque sub onere cogaris corruere ac deficere. Etiam in sanctis fletibus modus habendus est, ne caput debilitetur: maxime dum ipsæ lachrymæ cum vehementiori confractione funduntur. Si vel simplici sensibilis compunctionis pulsu animaduerteris lassari spiritum tuum, eam solerter subterfugito. Quando deuotionis gratia præsens est, non intempestiuè spiritum tuum perurgeas ad maiorem feruorem: sed placidè amori insiste. Non irreuocabiliter te astringas ad magnũ & intolerabilem aliquem precum numerum quotidie persoluendum, quin potius pro tuo affectu minue, vel auge tua exercitia: nisi votum aut obedientia aliud exposcat. Si causa aliqua exigente, ipsa eadem priuata voluntariáq; exercitia etiam ex integro aliquando omiseris, non ob id nimium angaris: sed vbique liber & tranquillus in Domino esse studeto. Quid ægre fers, quòd non possis iugiter instare precibus? Si bene viuis, si à peccatis sedulo abstines, si tem-

pus vtiliter expendis, si te in conspectu Domini verè humilias, si Deum & cœlestem patriã suspiras, semper precaris: sancta enim vita, sanctumq; desideriũ coram Deo assidua oratio est. Oportet tamen te precandi studiò esse deditum: vt si non continenter, certè frequenter pijs doxologijs atq; orationibus vaces. Quando libet pro aliquibus viuis aut defunctis prolixius orare, aut quando vis diutius immorari cultui alicuius sancti, si vel otium non suppetit, vel alioqui confusionem mentis suspectam habes, non erit necesse vt cõsueta piarum actionũ exercitia prorsus immutes: sed satis fuerit, si eá ipsa ad salutem illorũ viuorum aut defunctorum, vel ad honorem illius sancti perficere coram Deo statuas. Nam secũdùm tuam intentionem opus tuũ à Domino æstimabitur suscipieturq;. Sãctos verè veneramur dum colimus Deum qui fecit & sanctificauit illos: sicut rursus Deum verè colimus, dum sanctos in quibus ipse habitat, & quos in cœlis iam sibi coniunxit, veneramur. Necessariam cibi, potus somnique indulgentiam corpori non neges: in ea re non sis multum acer, nisi spiritu sancto reuelante certò didiceris singularem abstinentiam Deo in te placere. Immoderata enim illarum refectionum subtractio (sicut & nimis vehemens infirmioris intellectus labor, nimisque vehemens imaginatio) tam spiritui, quàm corpusculo plurimum incommodat & amentiam plerunque parit. Grata quidem sunt Deo ieiunia, gratæ vigiliæ, grati labores externi, dum discretione ser-

ne seruata propter ipsum Dominum suscipiuntur: longè tamen gratior est cordis puritas, lõgè acceptior humilitas & charitas. Nam propter has virtutes illa, non hæ propter illa mandantur. Ergo omnia quantum in te est sic ordina, sic tempera, sic moderare, vt nusquam libertatẽ internam amittas, nusquam mente confundaris, nusquã viribus succumbas. & tamen ea ad quæ obseruanda faciendáque voto vel obedientia astringeris, temerè non omittas.

CAPVT XXV.

VIde ne tua exercitia peragas cum pertinaci propriæ electionis decreto: sed etiã in illis temetipsum abnega. Internũ spiritus sancti inuitamentum, latentémq; energiam & instinctum, diligenter obserua, ac promptè sequere: paratus ipsa exercitia pro eius voluntate non autem pro inconstantiæ leuitate mutare, ponere, positaque resumere. Aliquando in tuis priuatis orationibus, & sanctis ad Deum aspirationibus fortè iuuabit te ore placide proferre quæ precaberis: aliquãdo commodius vtiliúsque illa pertractabis mente tantum. Aliquando quælibet absque longiori mora pertransire, aliquãdo diutius in quibuslibet per meditationem immorari gaudebis. Aliquando solo desiderio, vel certe paucissimis verbis orare, eadémque per suauem affectum sæpius repetere, aliquando pluribus diuersisque verbis precari placebit. Aliquando ex libro ipsas preces legere, aliquãdo citra libri adminiculum easdem Deo offerre dulce erit.

Aliquando pſalmodia, aliquando aliqua alia cõtemplatio palato cordis tui magis ſapiet. Deniq; aliquando hoc, aliquando illud arridebit; & aliquando illam, aliquando iſtam exercitiorum rationem ſequi iuuabit. Diuerſis enim modis interiorem noſtrum hominem ſpiritus ſanctus afficere, diuerſiſque vijs eum ad thalamum diuini amoris deducere conſueuit; ad cuius pulſum atq; euocationem ſemper paratiſsimi eſſe debemus, vt quacunque voluerit inflectamur, omni propria electione reiecta. Suauitatem deuotionis in ipſis tuis exercitijs impurè ne quæſieris. Non in ea turpiter conquieſcas: ſed per eam ad Deum progredere. Admodum periculoſa eſt ſpiritualis ingluuies, qua quis dulcedine gratiæ ad oblectationem ſui abutitur. Anima quæ hoc vitio altius infecta eſt, non poteſt dici pudica & fidelis famula Chriſti: neque enim Deo gratis obſequi vult, ſed Dei donũ magis quàm Deũ diligit. Seruula mercenaria, non filia liberalis eſt. Si minus ei adblanditur ſuauitas illa ſenſibilis, mox ipſa tota amarulenta, tota indignabunda, tota turbulenta, tota impatiens, pietatis ſtudia deſerit: & timoris pudoriſq; habenis excuſsis, dat ſe prorſus externis conſolationibus. Videlicet ſi Deus eam oblectare vult, Deo ſeruit: ſin minus, ab eo recedit. Anima verò quæ fidelis ancilla, vel pudica ſponſa Chriſti appellari meretur, non in Dei donis, ſed in Deo quieſcit. Siue Deus ei infundat internam ſuauitatem, tranquilla permanet, hilariter ſuo ſponſo famulatur, fideliter ei

adhæret,

adhæret, conſtanter eum diligit. Magis optat volũtatem Dei fieri quàm ſuam. Igitur cura vt vbique caſta puraq; ſit tua intentio: lætitiam ſalutaris Dei hic expete, non tam vt delecteris, quàm vt ipſi Domino placeas.

CAPVT XXVI.

SI tibi oranti, aut ſacrificanti, aut diuina meditanti, aut ſacræ lectioni inſiſtẽti, aut quoduis aliud ſanctum opus facienti, deeſt ſapidus ille deuotionis affectus, perge tamẽ in incœptis: & piũ concipiens deſideriũ placendi Deo, offer ei cordis tui ſterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipſa ariditas quam perfers, non minus erit illi grata, quàm internæ dulcedinis affluentia: imo verò fortè gratior. Rationalis ſiquidem deuotio longè certior, ipſique Domino acceptior eſt, quàm deuotio ſenſibilis. Eſt autem deuotio rationalis, quãdo quis quodlibet peccatum odit & execratur, promptaq; voluntate Deũ colit, & ea quæ Deo placere cognoſcit ſtrenuè amplectitur atque peragit. Si hanc deuotionem habes, nihil decedet mercedi tuæ, etiam ſi illam alteram non habeas. O quàm ſapienter Deus nos à ſuperbia vel purgat ſi ea infecti ſumus, vel defenſat ſi non ſumus infecti. O quàm miſericorditer huius exilij amorem ab animis noſtris præcidit, & beatam illam patriam ſuſpirare nos compellit. O quàm piè ſalutem noſtram etiam nobis non intelligentibus operatur. Meritò itaque eum tunc quoque laudare debemus, quando nos diuerſis miſerijs atque calamitati-

mitatibus expositos veluti deserit. Reuera enim nunquam deserere potest, quos humiles bonæque voluntatis esse conspicit. Reuelationes cœlestes ne curiosè expetas. diuersis enim periculis diuersisque diaboli laqueis patent, qui ipsis reuelationibus temerè inhiant, & eis leuiter fidem adhibent. Nam communis noster hostis sæpè transfigurat se in angelum lucis: vt eos qui minus attenti sunt decipiat. Si visioni tibi ostensæ mox non credis, sed humiliter dubitas, donec rem euidentius certiusque cognoscas, Deum non offendis, etiam si ab ipso Deo illa manifestetur. Eæ reuelationes quæ cœlitus pijs ostenduntur, mentem tandem consolari, emollire, humilemque reddere solent: contra, visiones dæmonum dolo & præstigijs confictæ, nihil aliud, quàm ipsam mentem conturbare, indurare, & peruicacem efficere consueuerunt. Quando à Deo benignè visitaris, quando tranquilla & serena sunt omnia, tu meræ illius gratiæ atque pietati id refer acceptum, non tuæ diligentiæ, neque tuis meritis aut laboribus. Nullo pacto tibi placeas, nulla ratione ineptæ lætitiæ, aut periculosæ securitati te tradas: sed in sancta vigilantia, timoreque sancto iugiter contine teipsum, paratus recipere tribulationem inopiamque spiritualem vbi Dominus eam ad te redire voluerit, ne de illorum sis numero quos Salomon designauit dicens, Prosperitas stultorum occidet eos. Donum acceptum non intempestiuè apud te magnifices, neque de eo apud alios passim loqui gestias (diuulgare

uulgare tamen illud verecundè humiliterq; poteris,si vtilitas spiritualis vel necessitas exegerit) quin potius cogitationē tuam ab ipso dono tunc auerte,perinde ac si nihil accepisses, Deóq; intēde. Si illud exactius apud temetipsum expēdere vis,ad hoc solum expende,vt & Dei erga te pietatem,& tuam erga Deum ingratitudinem melius animaduertas. Quod Dei est,totum Deo tribue,& gratus esto:tibi verò nihil adscripseris pręter peccatum. Agnosce te seruum esse inutilem, indignumq; omni solatio & gratia: vt quāto magis proficis,tanto magis humilieris.Sola enim humilitas efficiet,vt bona quæ in te sunt,integra in te permaneant. Sane affectus illi,sensibili amore ac dulcedine pleni, quamuis præclara signa ferè sint,non tamen indubitata indicia salutis iudicari debent,nisi spiritus sanctus reuelauerit.Nonnunquam enim sunt affectiones naturales magis quàm diuinæ: & in eo etiam corde quod à Deo alienissimum est, gigni possunt. Quare nobisipsis semper vilescere, & inter castum timorem ac sanctam spem nauigare debemus,quàm diu in fluctibus vitæ præsentis versamur. Quando sacrosanctam Eucharistiam suscepturus es,vide ne tremendæ atque cœlesti illi mensæ indignè assistas. Deprime spiritum tuum, abde te in vallem profundæ humilitatis: confitere, & prorsus confitere te esse peccatorem.Ora Dominum vt animam tuā purificare,suisque meritis ac virtutibus exornare dignetur.Accede in memoriā charissimæ incarnationis, passionis,& mortis eius, plena

fide, certa ſpe, ſynceroq́; affectu: vt vere dicere poſsis, Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare. Suſcepto demũ rege gloriæ, ſolicitus eſto ne quid admittas quod oculos tanti hoſpitis offendat. Quod ſi fortè aliquid huiuſmodi commiſeris, & animam tuam peccando vulneraueris: mox ad pœnitentiæ remedium, & ad diuinæ miſericordiæ confuge medicinam.

CAPVT XXVII.

Communes actiones, & ea quę vel ad obedientiæ rationem, vel ad proximorũ neceſsitates ſpectant, ſemper tuis priuatis exercitijs antepone, adeò vt tuus eſſe deſinas. Eximia virtus, eximia planè virtus obedientia eſt: contra, nolle acquieſcere, grauiſsimum omnino ſcelus eſt. Vili quopiam opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquã magis proficies in vitæ perfectione, quàm ſublimibus exercitijs ex propria electione ſuſceptis. Quicquid per inobedientiam feceris, totum à Deo reijcitur, totum in perniciem, non in vtilitatem tibi cedet. Obedi igitur Deo, obedi Eccleſiæ catholicæ, obedi his qui vices Dei gerunt: obedi antiſtitibus tuis, eóſque reuerere, etiam ſi ipſi minùs rectè viuere videantur. Nam ſi his non obedis, Deo non obedis. Ipſe enim dicit, Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Nihil prorſus prætuleris ſanctæ obedientiæ: ſed humiliter obtempera in omnibus, quæ certò mala non ſunt. Hæreſes non aliunde ſumunt originem, quàm ex ſuperbia & inobedientia.

Quid

Quid enim faciunt hæretici? Simplicitatem quæ est in Christo subsannant: sanctas Ecclesiæ traditiones atque consuetudines contemnunt, eas vana hominum somnia, frigidasque cęremonias impiè appellāt: blasphemiarum aceruos in sanctos sanctasque Dei, in Christi matrem virginē Mariam, in sacramenta nostræ religionis, in ipsam denique beatissimam Trinitatem ausu temerario congerunt. Fideles & catholicos quosque irrident, exibilant, oderunt, persequuntur: se sapientes, se euangelicos, se spiritu sancto plenos esse existimant. Absurda dogmatum monstra cōminiscuntur, proprio sensui pertinaciter inhærent: nolunt sequi patrum orthodoxorum vestigia, nolunt inclinare ceruices ad pedes matris Ecclesiæ: sed pleni arrogantia, pleni inuidia, pleni insano furore, in peruersis dogmatibus persistunt. Quos etiam duritia cœcitasque mentis eò dementiæ plerūq; perducit, vt mortē intrepidè atq; alacriter pro defensione suorū errorū subeant, effecti nimirum martyres, nō Christi, sed satanæ. In martyribus Christi sancta mentis humilitas relucet: in martyribus diaboli præfractus animi tumor apparet. Tu pro talibus Deum sedulò precare, & pestilentes eorū opiniones execrare. Decretis ipsius Ecclesiæ, quam spiritus sanctus semper moderatur, obtempera: eius institutionem, sicut & ipsum Euangelium sequere, etiamsi plurimas non solum ex communi plebe sed ex præsulibus optimatibusq; in ea vitijs seruire conspexeris: area enim est, grana simul &

paleas continens. Proprij sensus obstinationem caue. Eos qui spirituales sunt, quique Deum timent, libenter consule: talium iudicium tuo iudicio præfer. Neque enim facile errat, qui humilis est, & alienæ magis quàm propriæ prudentiæ innititur: quod si in huiusmodi simplicitate errauerit, non ei errorem imputat Dominus. Vitiosam singularitatem fuge. Quantum in te est prospice ne alicui sis scandalo. Si tamen te faciente vel dicente ea quæ omittere & reticere non licet, aliquis offenditur, non propterea desistas ab inceptis: sed humiliter pergens, & pro his orans qui scandalizãtur, Deo cõmittere negotium. Omnia membra tua, omnesque sensus tuos sedulò rege ac contine. Esto compositus & maturus in moribus, hilaris & serenus in vultu, pudicus & verecundus in aspectu, placidus & modestus in voce, innocens & purus in cogitatione, fidelis & strenuus in opere, benignus & affabilis in conuersatione, ita tamen vt ipsa affabilitas tua ineptam lætitiam nesciat. A nugis vitiosis, à risibus excussis, à iocis debita honestate, debitoque tẽperamento carentibus, prudenter abstine. His enim illiberalibus libertatibus, puritas cordis lęditur, & claustra sancti pudoris violantur. Tu quidem congruis temporibus potes animum ad Dei honorem relaxare recreareq; etiam in rebus externis, vt ad spiritualia exercitia reddaris vegetior: sed moderatè & purè id faciendum est. Deus non iubet vt nullum prorsus capiamus solatium ex creaturis

quas in ſui laudem condidit: non pręcepit vt ab illis ſeparemur, niſi quatenus nos à familiaritate amoreq́ue ipſius impediunt. Impediunt autem nos, quando illis plus quàm oportet, vel aliter quàm oportet afficimur, quãdo illis inhæremꝰ, quando in illis conquieſcimus. Inordinatus igitur affectus penitus reſecandus eſt: quo amputato iã ipſæ creaturæ nõ ſeparabunt nos à Deo, ſed ad eum veluti manu ducẽt. Quicquid ſuaue, quicquid iucũdum, quicquid amabile, quicquid admirabile ſe ſenſibus offert, id caſtè excipe, & ad Deum, vel ad æternæ beatitudinis ſtatum referre diſce. Sic enim delectaberis in Domino.

CAPVT XXVIII.

PRofectò ſi ipſæ creaturæ exactè prudenterq́ue conſiderentur, mirificè animum cõſiderantis in admirationem rapiunt, & ad laudem atque amorem ſummi conditoris non parum accendunt. Nam vniuerſus iſte mundus veluti quidam liber eſt digito Dei ſcriptus: in quo ſingulæ creaturæ tanquam ſingulæ literarum figuræ ſunt. Quemadmodum autem is qui literas non nouit, ſi librum apertum inſpiciat, videt ſanè ipſarum literarum characteres, vim tamen & ſignificationem earum non comprehẽdit: ita is qui non percipit ea quæ Dei ſunt, conſpicit quidem externarum creaturarũ ſpeciem: ſed internam illarum rationem non intelligit. Vir enim incipiens nõ cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc. Cæterum homo ſpiritualis, qui oculos animi habet apertos, dum exterius Dei Pſal. 91.

opificium contemplatur, quàm mirabilis ſit ipſe opifex intus concipit: & ex pulchritudine rerũ quas conſiderat, tranſit ad pulchrum illud pulchrorum omnium pulcherrimum, vnde omnis pulchritudo profluit. Cui in hac iucunda contẽplatione conſtituto, ſingula quęque prorſus miraculo ſunt: adeo vt ipſe obſtupefactus cũ Propheta exclamare cogatur, Quã magnificata ſunt opera tua Domine, omnia in ſapiẽtia feciſti, delectaſti me in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Sanè non minus ſtupendũ videri debet, quòd humor vitis in vinũ (Deo diſponente) quotannis conuertatur, quàm quod olim in Cana Galileæ eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit: & maius eſt multos quotidie creare qui non erant, quàm his qui mortui fuerant vitam reddere. Nulla tam exigua, vel (vt ita dicam) tam vilis creaturula eſt, in qua non reluceant hæc tria Dei inuiſibilia, potentia, ſapiẽtia, & bonitas. Itaque Deus per ea quæ fecit agnoſcitur, quẽadmodum beatus Paulus aſſerit dicens, Inuiſibilia eius à creatura mundi per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Quanta quęſo admiratione dignum eſt, quod ipſe Deus cœlũ, terram, & omnia quæ his continentur, ex nihilo creauerit, pluraq́; creare poſsit, quum ſit ſubſtãtiæ pelagus infinitum. Fecit omnia (ſolum peccatum non fecit, neque enim ipſum aliquid eſſe dici debet) conſeruat item omnia. Nam ſi virtute ſua non conſeruaret illa quę condidit, mox vniuerſa redigerentur in nihilum: quia ex ſe nihil ſunt, &

Pſal 91.103.

Roman.1

ſunt,& omnino dependent ex Deo à quo facta ſunt. Curat omnia: attingit à fine vſque ad finem fortiter: & ab angelo vſque ad extremũ vermiculum diſponit omnia ſuauiter: ita vt nec folium quidem ex arbore decidat abſque eius prouidentia.

CAPVT XXIX.

POtentiam ipſius conditoris manifeſtat rerum creatarum multitudo & quantitas: ſapientiam oſtendit ſpecies & qualitas: bonitatem declarat vtilitas. Quàm multa creauit deus? Numera ſtellas cœli, arenam maris, puluerẽ terræ, pluuiæ guttas, auium plumas, piſciũ ſquamas, pilos quadrupedum, folia & fructus arborum. Numera homines, volucres, pecudes, plãtas, lapides: numera cœtera omnia ſi potes, ſi non potes confitere eſſe innumerabilia. Quam verò magna creauit Deus? Metire moles montium, tractus fluminum, ſpatia camporum, altitudinem cœli, profundum abyſsi. Rurſum quã parua creauit Deus? Nam ipſa quoque ad quãtitatem ſpectant: & non minor potentia eſt, parua ex nihilo creaſſe, quàm creaſſe maxima. Igitur quàm parua creauit Deus? vt prætereamus inanimata, attẽde papiliones, muſcas, culices: attende ſcolopendras, formicas, tineas: attende ſingula inſectorum animalculorum genera. Iam quàm apta, quàm pulchra ſunt quæ creauit Deus? Inſpice ſtructuram & compagem corporis humani, inſpice fabricam cœli, conſidera elemẽtorum diſpoſitionem temporumque viciſsitu-

dines,conſidera cætera omnia,& vbique miram harmoniam,miram conuenientiam , mirum ornatum inuenies . Nam ſi vel folium arboris contemplari volueris , deprehendes in eo ſtupendum quoddam artificium.Videbis quàm aptè ea parte ſit robuſtius, qua parte ramis ſuæ arboris eſt magis vicinum:videbis quàm conuenienter ſe dilatet,quàm pulchrè deſinat, quàm decenter per gyrum veluti ſerratis dentibus circũſepiatur,quàm concinnè productis huc illucq; coſtulis in ſeſe intexatur.Inſpice vnum aliquod,inſpice & alterum eiuſdem generis : tot inuenies dẽtes in vno,quot dentes in altero,tot coſtulas in vno , quot coſtulas in altero , talem figuram in vno, qualem figuram in altero . Quid porrò hac luce pulchrius? quid ſereno cœlo amœnius? quid rutilo ſole venuſtius ? quid lunæ ſtellarũq; decore comptius? quid variorum floſculorum elegantia ſpecioſius? Quid verno tempore magis formoſum? in quo horti, prata, ſyluæ, agri, rediuiuo veſtita ornatu, iucundiſsimum ſpectaculum nobis exhibent: in quo herbarum ac plãtularum germina latente quadam naturæ vi(quã ipſe conditor indidit) è terra mirabiliter prodeunt , & erecta ſurſum in ſuas ſpicas tanquam morte proculcata , ſtatum & gloriam futuræ reſurrectionis appoſitæ deſignant . Taceo de his quæ deformia videntur : nam & in eis pulchra admodum eſt ipſa deformitas, aſpectumq; non parum demulcet. Tranſeo ad illa quæ auditum, olfactum,guſtum,& tactum oblectant.

Quid

Quid philomenarum & galeritarum cantu gratius? quid liræ & cytharæ modulatis sonis dulcius? quid rosarum ac liliorum redolentia suauius? quid sapore diuersorum fructuum atque condimentorum delectabilius? quid bysso & serico lenius? Omitto hic & ea quæ aspera, & ea quæ amara sunt. Ecce autem omnia & magna & parua, & pulchra, & deformia, & dulcia, & amara, & lenia & aspera, summus ille rerum opifex ad sui laudem, hominumque vtilitatem, vsum, eruditionem, ac solatium condidit. Pauca perstrinximus, quia locus non admittebat vt multa diceremus: cæterum omnia nec animo quidem comprehendi possunt, nedum verbis explicari. Tu ex his quæ dicta sunt, disce philosophari etiam in aliis, quæ à nobis expressa non sunt. Omnia grato oculo contemplare. Dic nonnunquam apud temetipsum hæc aut similia: O quàm potens & quàm magnus est, qui tã multa, tamque immensa creauit. O quàm pulcher & suauis est, qui tam amœna & dulcia condidit. O quàm bonus & liberalis est, qui omnia ista donauit. Ad hunc modum per creaturas transi ad creatorem, ex creaturis mirare conditorem, cum creaturis lauda benefactorem. Si defœcato cordis oculo potueris considerare etiam inuisibiles Dei creaturas, animam rationalem puritate & sanctimonia ornatam, angelos, virtutes, potestates, dominationes, cæterosq; cœlestis aulæ ciues, iam miraculis obrutus, à teipso propemodum alienaberis.

CAPVT XXX.

QVæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quoduis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione præueni, vt ea ipsa purè ad dei honorem facere desyderes. Nam quemadmodū opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operantis intentio impura fuerit: ita opus quod ex se frigidum nulliusque momenti iudicatur, Domino plurimum placet, si operantis intentio fuerit recta. Etiamsi pietate ductus ceruicem tantum inclinaueris ante crucifixi Iesu imaginem, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedem moueris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Secundùm Beati Pau
Roman. 13 li doctrinam, Curam carnis ne feceris in desyderijs. Ingluuiem execrare: cibum & potum compositè sensimque sumito, omni ferina auiditate exclusa. Non oneres ventrem plus quàm oportet: ne prægrauatus ineptior sis ad interna exercitia. Præcipuè vero largior vini vsus tibi suspectus sit. Frustra ad spiritualem vitam aspiras, si tanquàm vile quoddam impurarum voluptatū mancipium escis te ingurgitas, gulæ incitamenta nusquam reprimens. Nimiam indulgentiam, nimiamque abstinentiā, pari diligentia vitato. Aliquando enim vel tantillum cibi fortè fastidies, quantum naturæ fouendę necessariū est, Si contigerit te minus attentum esse, paululumque metas sanctæ sobrietatis prætergredi, leue quidem

erit

erit peccatum, non tamen erit negligendũ. Agnosce culpam, suspira, innoua propositum: & omni pusillanimitate reiecta, confide in Domino. Lautiores epulas vitiosè ne exquisieris: & dum tales exhibentur, eas tanquam si simplicissimæ essent sumito. Ipsa victus tenuitas nunquã ad indignationẽ puerilesve querimonias te prouocet: sed patiens esto. Nam & Christus Dominus pro te felle atque aceto potatus fuit. Delectationem illam quam esus potioque naturaliter conciliat sic admitte. vt in ea non quiescas: non magis illa te occupet quàm si non adesset. Sedulo gratias age pro beneficijs quę tibi à Deo quotidie præstantur. Si legitimè vxorem duxisti, ipsam solam thori participem habeto: & ea non nisi castè ac legitimè vtere. Memineris te hominem esse, non brutum pecus. Igitur ratio, honestas, pudicitia, & timor Dei, ipsum coniugiũ quo vxor tibi, tuque vxori mutuò alligati estis, exornet. Si non habes vxorem, aut si spretis carnis amplexibus puras spiritus nuptias elegisti, si ad perfectæ castitatis obseruantiam statu vel professione adstrictus es: castissimus esto mente, castissimus & corpore. Quando fit mentio copulæ carnalis, ne ibi hæseris: sed quantum in te est, simplicissimè leuissimeq; huiusmodi opus præteruola: sciens id non esse aliud quàm ministeriũ quoddam propagationi generis humani subseruiẽs. Quod si aliquis illecebrarum pruritus carnem titillauerit, repugna ratione. Felix omnino esses si motus minus decentes, nec sentires qui-

dem:sed & fœlix eris etiamsi senseris, modo nõ consentias. Mulieris faciem curioso lasciuoq; aspectu ne contempleris. Occasiones malorũ prudenter declina. Si necesse fuerit te ibi esse præsentem, vbi euidentiores peccandi occasiones habentur, muni infirmitatem tuam precibus & Deum inuoca dicens, Fiat Domine cor meũ
Psalm.118. & corpus meum immaculatum coram te. Ea quæ audis & vides, consuesce inflectere ad spiritualem profectum Deiq; honorem. Quietem & silentium dilige, secretum mentis quære, & cum Deo tuo intus versare. Quòd nihil ad te attinet, quodque prorsus inutile est, id tu perquirere, audire, cognoscere, vel inspicere ne sis auidus. Non extra te, non circa aliorum facta curiosus fueris: sed intra te, & circa propria vitia sit tua occupatio. Non inquam, affectes aliorũ mores & vitam discutere: non illis obseruandis te implices, nisi officij tui ratio requirat. Sed & si officium poposcerit, temperanda tamen erit istiusmodi solicitudo: ita vt aliena eatenus cures, quatenus necessitas, vel animarum salus exigit, non quatenus curiositatis libido, animiq; leuitas suadet. In negotijs præcipitem & turbatũ spiritus impetum fuge, ne interiori libertate spolieris. Otium omnium malorum parentem, certissimumq; animarum exitium perhorresce: torporem ex animo sedulò expelle. Quamuis corpus fortè langueat, non tamen ratione prorsus cesseris socordiè: sed spiritu & voluntate promptus esto. Somnolentię intempestiuę sicut non

ſemper obſequi debes,ita dum moleſtior eſt,aliquid pro oportunitate loci & tēporis interdū cōcedere potes: vt leui breuiq; dormitatiōe recreatus,reſurgas alacrior ad opera neceſſaria.

CAPVT XXXI.

LInguam tuam à verbis illiberalibus minuſque honeſtis compeſce. Quæ vtilia & vera ſunt,quæque conueniunt,dum tempus, locus,vel cauſa expoſcit,ſapienter loquere, omni dolo prorſus excluſo,omniq; vitioſa ſimulatione reiecta.Exiguū membrū eſt lingua:ſed lubricum admodum,& ad ruinā procliue.Eam tu diligenter contine,& prudenter moderare.Verba tua odioſa mordacitate aculeisq; immodeſtis & intempeſtiuis careant.Contentiones fuge: cum pertinacia facilè neq; aſſeueraueris neque negaueris quicquam,niſi cauſa fidei aut ſalus animarū exigat.Dum veritatem placide pronūcias, ſi nihil proficis, deinceps vnicuique ſuum relinquē iudicium, & Deo omnia committēs teipſum in pace cōſerua.Pręſtat enim vt oportunè cedēdo quieti proprię cōſcientię conſulas: quàm vt importunè diſceptādo & clamitādo interiora tua cōturbes atq; cōfundas.Quę ad laudē tui,vel ad dedecus proximi ſpectare videntur,ea tu neque cupidè loquaris,neque cum voluptate audias. Quod ſi talia vel loqui,vel audire neceſſe fuerit, innocens puraq; intētio adſit.Periculoſo morbo laborat, qui de aliorum vitijs libēter loquitur,eaq; temerè prodit.Talis,ſępe pietatis & iuſtitiæ zelum falſò prætexit in his quæ ex mera

animi leuitate prauaq; passione loquitur. Quādo aliquis à te corripiendus est, eum hortando, monendoque, potius quàm increpādo, vel passim infamando conueni, quam diu res lenitatē admittit. Si sæuiendum est, vide vt sine felle sæuias. Nō furor, non propria causa, sed Dei amor animarumque salus vehementiorem correptionem abs te extorqueat. Ratio in te permaneat trāquilla. Ipsam sermonis asperitatem sancta discretio regat & temperet. Persequere peccatum, non hominē. Nam homo res bona est quā Deus condidit: peccatum res mala est, quam homo fecit. Intus dulci affectu miserere eius, in quem foris videris acriter inuehi, & ipsum tibi ex corde præpone. Si sentis animū tuum grauius esse turbatum, differ correptionē, donec cessauerit istiusmodi commotio, vel certè paucula tantū verba absque impetu tunc loquere. Eorum sermonem qui impudica, vel alioqui perniciosa loquūtur, honestè quantum in te est, succide, & ad alia transfer. Exhorresce non solum consentire, sed etiam diu præbere audientiam obtrectatoribus Peccatis alienis nunquàm faueris. Nullum hominem oderis, nulli vel signum minus syncerae affectionis volens ostenderis, quantumuis etiam fortè fueris læsus. Si exoritur in te aliqua aduersus alterum animi alienatio, mox eam præfoca: quod si non preuales illam extinguere, ratione contradicito. Quando Deus offenditur, fortè potes tunc quidem dissimulare consuetam familiaritatem erga delinquentem, vt ipse cōspiciens te

ciens te veluti immutatum, ad cor facilius redeat, & peccatum suum agnoscens se citius corrigat: veruntamen non debes illi malè affici, nec animi erga eum beneuolētiam deponere. Si dissidium inter te & alterum enatum fuerit, mox ea quæ turbata sunt) quantum ad te attinet) ad trãquillitatem reuoca, & de reconciliatione tracta: ita vt nullum simultatis vestigium in corde tuo remaneat. Ingẽs malum, ingens prorsus malum est odium in proximum: quo animam occupante nihil iam geritur, nihil fit quod Deo placeat. Quamuis multum ieiunes, quanuis eleemosinas largiter tribuas, quanuis templum assiduè ingrediaris, iugiterque ores, quanuis cœleste illud sacrificium quotidie in altari offeras: si fratrem odisti, non es ex numero filiorum Dei. Charitate filij Dei à filijs diaboli secernuntur. Tremenda sententia, sed vera. Dicit ipsa veritas, In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Dicit Apostolus veritatis Ioannes, Omnis qui non diligit fratrẽ suum, non est ex Deo. Ex quo ergo: Sanè quilibet vel ex Deo vel ex diabolo est. Omnes igitur homines purè ama, omnes honora: in omnes & beneuolus, & (quantum commodè licet) beneficus esto: omnes amico oculo tanquàm fratres & sorores, tanquam creaturas Dei præstantissimas, æternæque beatitudinis capaces contemplare, vt placeas patri tuo qui in cœlis est.

Iohan. 13.

1. Iohan. 3.

CAPVT XXXII.

Suspiciones

SVſpitiones indignas iudiciaq́ue temeraria reĳce: de omnibus rectè opinari diſce. Homines ſumus, facilè fallimur: ſolus Deus cognoſcit corda. Non leuiter neque temerè credideris his, qui aliqua in infamiam aliorum referunt. Satius eſt putare falſa fortè eſſe quæ dicuntur, quàm cito fidem dictis adhibere. Si aliquorum cura tibi commiſſa eſt, vigila: & quãuis aliquando metuas ne ibi malum lateat, vbi malum non eſt, nunquam tamen fixa mente ſuſpiceris ibi malum eſſe, vbi vtrum malum lateat incertus es. Quod ſi violentius ſe ingeſſerit intempeſtiua ſuſpitio, ne conſenſeris, ſed obluctare. Qui nimis facilè de aliĳs ſiniſtra cogitat, miſer admodum eſt, raro conquieſcere poteſt. Ergo quæcunque manifeſtam Dei offenſionem nõ habent, & quæ tibi incerta ſunt, ea in meliorem partem interpretari conſueſce. Si peccauit aliquis, commiſereſce: & factum piè apud te excuſa. Veniat in mentem quàm fragilis, & ad lapſum prona ſit humana conditio. Exiſtima accidiſſe per leuem aliquam negligentiam, vel per tentationis vehementem impulſum: & dic intra te: Si talis neceſsitas me comprehendiſſet, fortaſsis ego grauius enormiuſq́ue corruiſſem. Reflecte mentis oculos ad teipſum. Puta peccata fratris tui eſſe veluti feſtucam aliquam exiguam, tua verò eſſe tanquam trabem immanem, propter intolerabilem tuam erga Deum ingratitudinem. Humiliter præcaré altiſsimum, vt & tuis, & fratris tui delictis ignoſcat. Non tamẽ dici-

dicimus, ipſa fratrum peccata non eſſe reprehendenda, incuſanda, atque etiam punienda, dũ Dei honor & iuſtitiæ æquitas exigit (ignauia enim non miſericordia, eſt vitia intempeſtiuè diſſimulare) ſed animi affectum minus ſyncerum damnamus. Qui germanam habet charitatem, commiſereſcit quidem delinquentium, & eos apud ſe piè excuſat, eos diligit, eos ſibi præfert: non tamen temerè illorum peccata dimittit impunita. Quod in alijs corrigere non potes, Deo committe: gemens interim coram illo. Nullius ſalutem vnquam deſperaueris. Nam qui modo peſsimi ſunt, mox Dei gratia immutati poſſunt eſſe ſanctiſsimi. Diſce aliorum imperfectiones, æquanimiter tolerare, ſiue animorum, ſiue corporum imperfectiones ſint. Omnes eundem habemus patrem, omnes eodem ſanguine ſumus redempti, omnes vnum corpus verè dicimur. *Iohan.13.* Igitur proximorũ & mala & bona, tua eſſe exiſtima: propter illa dole, propter hæc lætare, etiã ſi aduerſarij ſint ipſi proximi. Inuidentiæ peſtis *1.Iohan.3.* nunquam animum tuum te cõſentiente ſubeat. Nam ſi inuides, non diligis: ſi non diligis, non es ex Deo. Dum alios habere conſpicis quæ nõ habes, dum plura vel ſublimiora gratiarum dona eos accepiſſe conſideras, quàm ipſe accepiſti, non propterea minus ſyncere eis afficiare: ſed propter hoc ipſum illos magis ama, & ſpiritum ſanctum in eis venerare. Gaude & gratias age Deo: ſic enim illorum merita reuera tua efficientur, & de alienis coronaberis tãquã de proprijs.

Si doles

Si doles non doleas quòd ipsi boni perfectíque sint: sed quòd tu malus sis & imperfectus. Desidera, & annitere esse bonus atque perfectus, sicut vides illos bonos ac perfectos esse. Conscientiam tuam frequenter discute (adhibito tamē modo (teque reprehende. Maximè in fine diurnarum actionum id facito, priusquam somno te tradas. Recogita apud te serio in quibus eo die deliqueris: & petita à Deo venia, animo propone deinceps peccata vitare diligentius. Commēda te ipsi Domino Iesu Christo, eiusque sacræ genitrici, atque angelo peculiari custodi tuo: & ædito crucis signo, corpusculum in lectulo pudicè compone, sicque somnum placide expecta, pium aliquid mente pertractans. Similiter quando surgis, signum crucis attente exprime, veniamque peccatorum humiliter à Deo postulato: & reiecta inutilium phantasmatum confusione, serium aliquid meditare. Lauda creatorem, gratias age, offer ei animam pariter & corpus, ac precare vt eo die te conseruare dignetur. Sic, sic vitam institue: sic ad æternæ fœlicitatis gaudia festinato.

CAPVT XXXIII.

FOrte dicis: Et quid mihi erit spei, qui diuersis animi passionibus sum obnoxius, qui perfectiora assequi nequeo, qui vel minimam vitæ austeritatem, leuissimosque labores sustinere vix possum? Sit ita sane vt sublimē cōuersationem exhibere, & dura tolerare nō queas: sed nunquid non potes bonæ volūtatis esse,

& Deum proximumque diligere? quid enim le uius, quid dulcius, quàm diligere? quid contra magis graue & amarum, quàm odisse? Quid iucundius, quid facilius, quàm bene viuere? quid rursum magis inamœnum & laboriosum, quàm Deo derelicto vitijs seruire? Planè ita est: minore negotio nobis cœlum comparare possumus, quàm infernum. Si Deum diligis, si bonæ voluntatis es: etiam tu ex numero filiorum Dei es. Iam si es filius, quantumuis sis paruus, eris & hæres. Quid enim? num Dominus magnos filios suos ad regnum admissurus est, & paruos exclusurus? Nequaquam: sed quicunque sunt eius, id est, quicunque charitate insigniti apparent dum hinc emigrant, licet perfectam charitatem non habeant, salui erunt: & aliquando gaudijs cœli perfruentur. Dicit enim scriptura, Omni habenti dabitur & abundabit. Hoc est, cuius habẽti charitatem, habenti meritum, dabitur præmium. Non dixit, multum habenti dabitur, parum verò habenti non dabitur: sed, omni (inquit) habenti dabitur, & abundabit. Prorsus aliquando abundabit: quia tantum habebit quantum satis erit, habebit quicquid voluerit. Tantus thesaurus est bona voluntas, vt totus mundus ei æquiparari non posit. Quando vis quidem & desideras aliquid boni perficere, sed nõ potes: istiusmodi sancta voluntas, tanquam ipsum opus à Deo suscipitur. Si verò operari potes & non operaris: iam nec voluntatem quidem operandi habes. Pax hominibus bonæ

voluntatis. Itaque non abieceris animum propterea quòd adhuc inperfectus infirmusque sis: sed humiliare corã Domino, & his qui perfecti sunt absolutam vitæ sanctimoniam gratulare. Potest præstare Deus vt magis crescas. Ipse nõnunquam maiora largitur, quàm homo ausit vel expetere. Nihil dubites: si tuæ saluti conducere, suoq; honori congruere viderit, efficiet vt vitiorum rubigines, quas in initijs melioris vitæ vix ferrea (vt ita dicam) lima eradis, postea etiam leuissimo flatu decutias atque propellas. Quod si voluerit te graui certamine exerceri, priusquam ipsa vitia, efferatosque animi motus perfectè in te possis subigere, si inquam etiam vsque ad extremum vitę terminum domesticos illos hostes tibi molestos esse permiserit, nequaquam mente consternaris, sed plenus fide, patiẽter manum eius sustine, voluntatemque hilariter amplectere. Licet enim is qui ad tristitiam, indignationem, iram, & consimiles animi passiones naturaliter procliuis est, magis angatur quàm is qui animum habet naturaliter lætum ac tranquillum: si tamen strenuè obsistit suis perturbationibus, & eas propter Deum æquanimiter tolerat, efficacius purgatur à peccatis, & gloriosiorem coronam in cœlis sibi parat. Nam carnis irritamenta, & vitiorum insultus, quibus impetiti sedulò renitimur, virtutem non adimunt, sed perornant, meritumque adaugent. Facilè placidus est, qui internarum turbarum strepitus raro perfert. Facilè hilaris est, cui mœroris tenebræ

rarò ſunt moleſtę. Facilè ſobrius eſt, quem ingluuies rarò ſolicitat. Facilè purus eſt cuius animum libidinis ſtimuli atque obſcœna illa inſomniorum ſpectra rarò affligunt. Studeto religare ac premere ipſas paſsiones affectionesque vitioſas. Placidè fac quod in te eſt. Quære, pete, pulſa: ſciens pijſsimum conditorem gratum habere laborem & deſiderium tuum. Sæpe enim illi magis placet ſtudij noſtri diligentia qua ad virtutem enitimur, quàm ipſa virtutis ſuauitas, quam percipimus. Precioſior coram eo eſt humilis profundaque propriæ imperfectionis agnitio; quàm miraculorum vel aliorum grandiũ operum exhibitio.

CAPVT XXXIIII.

VTinam ipſius Dei amor, pręſentisque ſeculi contemptus, ita in te ferueret, vt verè dicere poſſes cum Paulo Apoſtolo, Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Nihil eſt quod fidelem amantemque animam magis exhilaret, quàm quòd ſperet ſe, poſtquam huius vitæ ſtadium emenſa fuerit, peruenturam ad beatum illum ſinum æternæ pacis: vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum viciſsitudine affligetur: vbi plena charitate Deum abſque aliquo impedimento laudabit: vbi perfectiſsimè illi placebit, & præter eum nihil amabit: vbi denique tota illum poſsidebit, & ab illo tota poſſidebitur. Quum hæc in vita præſenti ſtabiliter & integrè haberi non poſsint, mors

ipſa iuſtis deſiderabilis, vel certè tolerabilis eſt. Sentiunt enim quàm ſit grauis vitæ mortalis hyems: ob idq́ue æſtatem vitæ immortalis deſiderant. Verè triſtis hyems eſt hæc vita: quam corruptionis propriæ torpor conſtringit, quam ignorantiæ caligo obnubilat, quam tot moleſtiarum, tot laborum, tot ærumnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premente hyeme afflicti ſuſpirant, vbi æſtas aduenerit accepta conſolatione gaudebunt. Felix illa hora & tempus illud optatiſsimũ, quando cœleſtis ſponſus animæ ſanctæ de carcere corporis egredienti lætus occurrit, eaq́ue blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera amica mea: iam enim hyems tranſijt, imber abijt & receſsit, flores apparuerunt in terra noſtra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita eſt in terra noſtra. Egredere cum iucunditate filia chariſsima: nihil trepides, nihil expaueſcas: euadis exilium, relinquis miſeriam calamitoſi ſæculi. Non iam erit dolor, nec gemitus: deinceps corpus quod corrumpitur non aggrauabit animam: introducta enim in gaudium Domini tui de incorruptionis munere ſine fine lætaberis. Sed hæc legens carnalis aliquis, qui rebus viſibilibus, vel etiam ſordibus voluptatibus conſueuit delectari, ſibiipſi fortè dicit, Et quale nam gaudium ibi eſſe poterit, vbi epulæ commeſſationes, & carnis amplexus deerunt? Eheu miſer, iſtiuſmodi carnalium delectationum appetitum, non ſanitas ſed morbus conciliat.

liat. Modo ægrotas, malaq; siti æstuas: quam si explere potueris, fœlicem te arbitraris. Sed vbi simul cum isto corpore etiam morbum deposueris, extinguetur sitis noxia qua iam infœliciter laboras. In futuro seculo qui ad Deum peruenient, veris solidisque delectationibus perfruentur. Non indigebunt corruptibili cibo vel potu, qui Deum possidebunt: pleni enim Deo erunt. Deus erit illis cibus, erit potus, erit quicquid optauerint: omnia in eo habebunt, cuius visione satiabuntur. Videbunt semper, satiabuntur semper: & semper videre semperque satiari desiderabunt. Sine anxietate desiderabunt, & sine fastidio satiabuntur.

CAPVT XXXV.

O Vita æterna, ô patria amabilis, ô cœlestis Hierusalem, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? in te est bonum illud, gaudiũ illud, solatiũ illud, quod oculus nõ vidit, quod auris non audiuit, quod cor humanum comprehendere nõ potest: ob quod tot martyrum legiones mortem animo paratissimo susceperunt. Portæ tuæ electissimis nitent margaritis: plateæ tuæ mundissimo sternuntur auro: muri tui præciosissimis constant lapidibus. In te inæstimabiles hortuli & amœna tempe semper virent, in te perennes flosculi, ac violæ iugiter vernant, in te cinamomum & balsamum ineffabilem suauitatis odorem indesinenter spirant: omnium rerum species in te sine defectu vigent, sine transitu permanent, sine cor-

ruptione consistunt, sine mutabilitate sempiternæ sunt. In te est temperies & serenitas omnem captum humanum excedens: in te est pax & requies omnem sensum exuperans. In te est dies æternus,& vnus omnium spiritus: in te est certa securitas, & secura æternitas,& æterna trãquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix suauitas, & suauis iucunditas: in te fulgent iusti sicut sol. Nihil quærere,nihil desiderare, nihil amare quis poterit, quod in te non inueniat. Id solum quod non est, in te non est. O quantum incontaminatæ lætitiæ pelagus, quantus syncerissimæ voluptatis torrens, quanta purissimæ delectationis abyssus est, videre Deum deorum in Sion, cernere incomprehensibilem illam summæ Trinitatis gloriam: inæstimabilem illam pulchritudinem clarissimè contemplari, ineffabilemque illam dulcedinem perfectè gustare,vnde omnis pulchritudo & dulcedo rerum creatarum promanat: beatissimam Dei genitricem intueri: angelorum choris interesse: cum sanctis Patriarchis & prophetis, cum sanctis Apostolis & martyribus, cum sanctis confessoribus virginibusque perpetuum habere consortium:omnes cœli ciues agnoscere,& singulis fœlicitatem æternam gratulari. Dilige hanc beatitudinem, & ad eam frequenter suspira. Ipsam quidem oculis istis carneis modo videre nõ potes:sed oculis fidei,vtcunque percipere potes. Crede quod non vides, vt aliquando merearis assequi quod credideris.

CAP.

CAPVT XXXVI.

AMare desine quæ mundi sunt: & recessum è mundo grauatim non feres. Verum tu fortè nihil iam in ipso hoc mundo magnopere diligis, nihil possides, quod relinquere paratus non sis: angit te tamen adhuc pauor nescio quis, propterea quòd ignores, quomodo te migrantem Deus excepturus sit, vtrum ad ęternam paradisi requiem, an ad transitoriam purgatorij pœnam. Non est necesse te aliquid horum scire. Ista certitudo tibi sufficiat, quod habeas Dominum pijssimum, qui peccata misericorditer delet, qui bonam volũtatem tribuit, qui & potest & vult saluare te, si humiliatus con fidas in eo, non in te. Ex consideratione immensæ bonitatis eius, concipe fiduciam salutisque expectationem. Semper vigila, semper quantum in te est lumbos habeto præcinctos, & lucernam ardẽtem: vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, cõfestim ei aperias. Maximè verò hora mortis euidenter appropinquante, sedulo te ad fœlicem exitum præpara. Expedi cor tuum à curis & solicitudinibus huius seculi: sacramenta pro viatico grata mente suscipe: & animã tuã humiliter Deo commenda. Recole passionem pijssimi Redemptoris tui: beatam eius crucẽ in spiritu amplectere, osculare rosea illa vulnera, teque totum in eis imprime. Præcare Iesum vt suo pręcioso sanguine vniuersa peccata tua delere dignetur. Commenda te etiam sacratissimæ

eius genitrici virgini Mariæ, cæterisque cœli ciuibus, illis potissimum, quorum venerationi peculiarius fuisti addictus. Sanè si Mariã ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni, quem tua iniquitas iustitiaque diuina tibi fortè occludebat, aperiet: mater enim misericordię & porta paradisi est. Quamuis in te fluctuet & trepidet naturæ infirmitas, quamuis horror mortis sese ingerat, quamuis dolorum aculei pungant, & cruciatus vndique torqueant: tu tamen patientiam serua, & persiste in sancta spe, sanctaq; erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino, subinde dicens cum Christo sub mortem pauente ac mœrente, Pater fiat voluntas tua. Sic enim requiem atque refrigerium inuenies. Nõ tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christus mortem carnis subierit. Ille pręcessit & veluti viam strauit, commodamque reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors, mortem tuam soletur. Corpus istud corruptibile quod relinqs, vile quoddam vestimentum modo est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem & fauillam redigatur vbi illud deposueris? Securus exue vestem, quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Vt autem absque periculo præteruoles diaboli laqueos, & fœliciter effugias eius insidias, quibus nõnunquam migrantes affligere solet, interim dum adhuc compos es sensuum tuorum, potes mente vel

Matth. 26

etiam

etiam lingua conteſtari te ex animo ignoſcere omnibus qui tibi aliquando moleſti fuerunt, & cupere in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem ſanctæ matris Eccleſiæ filium mori: te credere vniuerſa, quæ à veris, orthodoxiſque Chriſti fidelibus credenda ſunt: & ſi quid vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi huic propoſito contrarium fortè cogitares, loquereris, aut faceres, te nullo pacto aſſentiri tali abſurditati. Hac proteſtatione facta, deinceps omnia impietatis ſuſurria, quæ diabolus obgannierit, contemne & irride, imò verò nec animaduertas quidem ea ſi fieri poteſt. Confide in Domino, innitere ei: omnem cogitatum tuum, omnem formidinem, quin & teipſum totum in eum humiliter proijce. Hoc enim illi gratiſsimum eſt, hoc abs te ſummopere expetit: ob idq́; dicit in Pſalmo, Quoniam in me ſperauit liberabo eum. Non te fallet pater tuus, non te reijciet tui amantiſsimus: ſed proteget te. Eo autem protegente, nullus iam erit qui nocere poſsit. *Pſalm.96.*

CAPVT XXXVII.

POtiſsimam ſalutis ſpem non tam in meritis bonorum operum quæ fortè egiſti, q̃ in meritis ac miſerationibus Ieſu Chriſti conſtituas. Veruntamen ſi vel ad diffidentiam vel ad deſperationem importunè animum ſolicitauerit inimicus, oportunè obijcies illi ea quę gratia Dei in te perfecit: ſed præcipuè obijce paſsionem dominicam, obijce mortem commu

nis redemptoris. Prorſus agnoſce te peccatorem, & miſerum eſſe quantumcunque etiam in perfectione vitæ profeciſſe videaris. Nam vbi aut nullam, aut certè vnicam maculam in te animaduertis, Deus fortè ſexcentas, vel etiam multo plures deprehendit. Tu per teipſum ſalutem non conſequêris: cæterum apud Deum omnia ſunt poſsibilia. Si bonæ voluntatis es, ſi Deum amare cupis, in eo diues es, licet alioqui in te admodum pauper ac nudus. Potes enim humiliter tibi vſurpare ea quę ille pro te fecit ac pertulit. Tibi homo factus ex vtero virginis intemeratæ prodījt: tibi laborauit, tibi ieiunauit, tibi vigilauit & orauit, tibi perſequutiones, iniurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & anguſtias pertulit: tibi ſanguinem fudit & animam poſuit, tibi reſurrexit, & in cœlum aſcendit. Iam ſi cum tantis meritis Dei tui, tua atque adeo vniuerſa omnium hominum peccata comparaueris, quid erunt? Quid enim erit granulum arenæ, ſi cum monte cœlum & terram circumquaque implente conferatur? Hæc dicuntur, non vt ſuperbè confidas: ſed ne humilis factus diffidas. Non hi duntaxat ad Deum perueniunt, qui vel diu ſanctè vixerunt, vel magnam vitæ auſteritatem præſtiterunt: ſed quicunque cor contritum & humiliatum exhibent, ab ipſo clementer reſpiciuntur ſuſcipiunturque, quantumuis etiam modico tempore bene vixerint. Latro ille in cruce pendens, quàm breuem pœnitentiam egit: & quàm repentè ſalutem æternã

conſe-

consequutus est? Sed esto: non obtingat sanè omnibus qui serò pœnitentiam agunt, id quod illi obtigit (neque enim omnes sic affecti sunt, sicut ille affectus fuit) multum tamen est vitæ correctionem hic vel inchoasse. Qui enim in hac peregrinatione vitam corrigere inceperit, sed morte interceptus correctionem consummare non potuerit, nequaquam peribit: vtpote in quo fundamentum charitatis Dei permanserit. Et quamuis adhuc purgari debeat priusquā pleno illo æternæ beatitudinis gaudio perfruatur, interim tamen certæ spei non destituetur solatio.

CAPVT XXXVIII.

QVid hac Dei promissione liberalius? In quacunque, inquit, die, conuersus fuerit impius ab impietate sua, nō nocebit ei impietas eius. Non ait, si biennio, si bimestri, si biduo ante mortē cōuersus fuerit: sed in quacunq; die conuersus fuerit, in quacunq; die ingemuerit, saluus erit, modo verè recteq; ingemiscat. Licet igitur insipiens cogitatio tua obmurmuret atq; obstrepat, clamitans vitam tuam talem non fuisse vt sperare debeas te peruenturum ad æternam illam gloriam: responde cum sancta humilitate & pia fiducia, Scio cui credidi, scio me ineffabili charitate adoptatum esse in filium. Licet Domino facere quod vult. Vult autem misereri, vult saluare: quia sic decet eius clementiam atque bonitatem. Non multitudo, non enormitas peccatorum meorū, non miseria quotidia

tidianæ fragilitatis meæ me terrere poteſt, dum illius incarnationem, paſsionẽ, ac mortem memoria repeto. Ipſe me redemit, ipſe ſanguinẽ fudit, ac moriendo debitum exoluit. In immenſum maior eſt eius miſericordia, quàm ſit aut eſſe poſsit mea iniquitas. Sacroſancta illius vulnera teſtantur me eſſe reconciliatum, ſi verè me pœnitet iniquitatum, ſi verè eum diligere concupiſco. Beata ſua brachia in cruce expandit, vt me peccatorem ſuſcipiat atque complectatur: ego inter illa, & viuere & mori deſidero. Video in Deo meo carnem meam: vbi portio mei glorificata eſt, ibi me iam glorioſum eſſe confido. Et quamuis mea iniquitas ab hoc gloriæ conſortio me repellat, naturæ tamen communio ad illud admittit. Non eſt tam inhumanus Dominus, vt non diligat membra ſua, viſcera ſua. Miſeratio eius, ſingulare meum meritum. Quàm diu ille non deſierit eſſe miſericors, non ſum inops meriti: quod ſi miſericordiæ eius multæ, diues ego quoque ſum meritis. Quiſquis pius Dei cultor & orthodoxus Eccleſiæ catholicæ filius eſt, eo modo ſeſe ſub mortem confirmare poteſt, aduerſus omnem deſperationis impulſum: tu igitur talis eſto. Porrò vtrum domi, an foris, vtrum in lectulo, an in agro, vtrum placido an violento mortis genere hinc emigraturus ſis, ea res non multum te ſolicitet neq; angat. Fieri non poteſt vt male moriatur, qui bene vixerit. Qualicunque morte is præoccupetur, erit in refrigerio: ſiue igne, ſiue

aquis,

aquis, ſiue ferro, ſiue tormentis, ſiue beſtiarum incurſibus, ſiue elementorum tempeſtatibus, ſiue apoplexia, ſiue peſte, ſiue ſubito, ſiue non ſubito, ſiue multis aſtantibus, ſiue nullo præſente vitam finiat. Tu igitur diuinæ prouidentiæ te totum crede: & bene viuens mortem lætus expecta. Qua præſente, egredere ſecurus ad patrem benigniſsimum, exoptans vt non minus in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodum voluerit. Egredere inquam, non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus: ſed tanquam ſinu miſericordiæ piè ſuſcipiendus atque fouendus. Hunc canonem frequenter relege, & ad eum vitam tuam ſedulo examina: vt quid in te minus rectum ſit facile agnoſcas, agnitumq́ue protinus corrigas.

PRECATIO.

MISERERE mei Deus ſecũdum magnam miſericordiam tuam: & ſecũdum multitudinem miſerationũ tuarum dele iniquitatem meam. Ego vilis vermiculus & inutilis peccator ſupplici mente adoro te, totóque cordis affectu pietati tuæ gratias ago ô pater cœleſtis, qui per vnigenitum filium tum Dominum noſtrum IESVM Chriſtum cooperante ſpiritu ſancto, quum perijſſemus miſericorditer requiſiſti nos. Gratias ago pro inenarrabili tua erga nos dilectione, qua ipſum vnigenitum

genitum tuum, è ſinu diuinitatis tuæ in hanc val lem miſeriæ noſtræ deſcendere voluiſti, vt pecca tores ſaluos faceret. Conſtituiſti eum inſtauratorem animarum, vt omnis qui credit in illum, omnis qui per ſanctam charitatem illi placere ſtudet, habeat vitam æternam. Miſiſti eum ad nos doctorem optatiſsimum, qui depulſis ignorantiæ tenebris veritatem annunciaret, & mentes noſtras agnitione ſanctiſsimi nominis tui illuſtraret. Miſiſti eum ducem piiſsimum, qui iter rectum oſtenderet, & omnem virtutem, omniſque virtutis perfectionem in ſe demonſtraret. Miſiſti eum auxiliatorē fortiſsimum, qui princi pem tenebrarū regno diu vſurpato deturbaret, & fractis omniū hoſtiū noſtrorū viribus, igneaque romphęa ab introitu paradiſi remota, credentibus cœlum aperiret. Mi pater dulciſsime, ego vltimus ſeruorum tuorum ex penitiſsimis animæ meæ medullis gratias ago pro ſancta eius incarnatione & natiuitate, pro eius paupertate & innocenti conuerſatione, pro eius paſsione & morte, pro eius reſurrectione & aſcenſione, pro vniuerſis eius documentis atque operibus.

Gratias ago pro myſterio viuifici corporis ac ſanguinis illius, quo in Eccleſia tua paſcimur, potamur, abluimur, ſanctificamur, & ſummæ diuinitatis participes efficimur. Gratias ago quòd regeneraueris nos in ſpem viuam per reſurrectionem eiuſdem vnigeniti tui, quodque per ipſum adoptaueris nos in filios, ſignās men tes noſtras ſpiritu ſancto, & donans nobis pignus

gnus hæreditatis æternæ. Gratias ago pro omnibus miserationibus inexhaustæ bonitatis tuæ, quibus dignatus es nobis indignis subuenire per eundem vnigenitum tuum redemptorem nostrum: faciens nos tibi genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populum acceptabilem sectatorem bonorum operũ. Gratias ago quòd me nullius momenti puluisculum per lauacrum sacri baptismatis ab originali culpa emundaueris, prorsusque purgaueris, ac rectam fidem donaueris: quam etiam augere non desinis per illuminationem gratiæ tuæ, & cohortationes sanctorum patrum, atque institutionem matris Ecclesię. Gratias ago quòd ab ipso vitæ meæ exordio me semper nutriuisti, vestisti, ac fouisti suppeditãs omnia, quæ huic corpusculo sunt necessaria. Gratias ago quòd à puero me per vniuersa ferè scelera diuagantem atque lasciuientem patienter tolerasti, expectans donec gratia tua resipiscerem. Nam si mecum sicut commerueram agere voluisses, iam olim anima mea infinitis peccatis, culpis, & negligentijs onusta perijsset: meque viuum terra dehiscens absorbuisset. Gratias ago quòd me à periculoso seculi huius consortio, & peccandi occasionibus segregatum, adiunxeris seruis tuis fidelibus, oportunitatemque tibi seruiendi concesseris. Gratias ago quòd ex innumerabilibus insidijs, tentationibus, angustijs, tribulationibus, & periculis, me hactenus liberaueris: dirigens, conseruans, ac protegens animam meam

meam & corpus meum misericorditer, vitæque meæ ordinem inter prospera & aduersa mirabiliter dispensans. Pater suauissime pro omnibus quæ mihi largitus es à primis cunabilis infantiæ meæ, & pro vniuersis bonis quæ quibusuis hominibus vnquam dedisti, ac daturus es, ego ex intimis præcordijs viscerum meorum sicut possum tibi gratias ago: precorque vt pariter omnes spiritus angelici, atque omnes sancti & electi tui, te pro eisdem beneficijs laudent & glorificent in æternum. Ego quicquid gratiarum abs te accepi, tibi commendo: serua quæso dona vltroneæ beneficentiæ tuæ. Non mihi, non diabolo, non alicui creaturę liceat illa subuertere. Attrahe me virtute omnipotentiæ tuę, & vndique constringe: ne ego proprio sensu propriaque voluntate libere vtens, corruam in conspectu aduersariorum meorum, & deorsum præcipiter. Nonnunquam me mihi relinquas, sed frenum casti timoris tui maxillis animæ meæ immitte, quo iugiter regar & continear. Vbique paternam mei curam gere, & tentationes quæ obueniunt sic tempera, vt ex eis proficiam non deficiā: tu enim nosti quàm fragilis sim, & quàm nulla sit virtus mea. Si me deseris non possum nisi peccare, inquinari, obdurescere, obtenebrari, mala malis addere, & in profundum extremæ iniquitatis demergi. Dum prospera blandiuntur, guberna me: dum aduersa premunt, adiuua me: dum gaudeo, custodi me: dum tristis sum, consolare me. Nunquam permittas seruum tuum

tuum nimio mœrore, nimiaque pusillanimitate absorberi: sed sancta & perpetua erga te fiducia stabili cor meum. Cinge me vndique protectionis tuæ muro inexpugnabili: muni me virtutis tuæ armatura impenetrabili. Beati angeli tui iugiter defendant animam & corpus meum aduersus dolos atque insultus inimici. Pie pater rogo te per incomprehensibilem misericordiam tuam, vt nunquam in me dirissimam superbiæ pestem dominium aut locum habere patiaris. Obtestor te exorabilis pater, per venerandam humilitatem vnigeniti tui, vt repellas à seruo tuo omnem animi fastum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanis gloriæ appetitum & protéruiam, omnem contentionem & pertinaciam, omnem iniquum ausum & inobedientiam, omnem furorem & amarulentiam, omnem dolum & simulationem vitiosam. Nullum vnquam vani elatiq; animi signũ in me appareat. Prosterne & prorsus contere sub pedibus famuli tui spiritum tumoris & cenodoxiæ, spiritum ingluuiei & lasciuiæ, spiritum turpitudinis & socordiæ, spiritum crudelitatis & iracundiæ, spiritum odij & inuidentiæ. Nunquam me efferam de donis misericordiæ tuæ, nunquam aliquem despiciam, nunquam alicui me præponam, nunquam me aliquid esse existimem. Oro Domine, vt sicut sanctos angelos qui tibi, non autem superbo spiritui adhæserunt confirmasti in gratia tua, ita me

inconcussa inuiolabiliq́ue firmitate stabilire digneris in profunda humilitate: adeo vt cor meum nec velit, nec posſit vnquam erigi per superbiam. Deprime sensum meum, & interioris hominis ceruices: vt ego tibi subiectus atque obtemperans fœliciter huius peregrinationis iter conficiam, & ad te aliquando perueniam. Sim semper paruulus in oculis meis, vitam agens per omnia tibi placentem. Te reuerear, te offendere formidem, tibi nihil præferam Ecclesiæ tuæ vicariorumq́ue tuorum præceptis cũ omnni humilitate & animi promptitudine obediam: aliorum consilijs salutaribus acquiescam: piorum iudicium meo iudicio anteponam. Tribue mihi virtutem calcandi inuisibilem leonem & draconem, aspidem & basiliscum, effugiendiq́ue omnia venena, & omnes insidias diaboli. Mina me, & trahe post te tanquam mã suetum animal: efficeq́ue vt nunquam aduersus tuam voluntatem recalcitrem, sed plano gressu absque aliqua quærimonia aut murmuratione te infatigabiliter sequar. Excita quæso, excita tarditatem meam stimulis gratiæ tuæ, vt omni torpore excusso tibi corde paratisſimo famuler. Imaginem tuam in me semper clarã ac fulgentem cõserua, alens in intimis meis fidem integram, immaculatam, orthodoxam, feruentem, cunctisq́ue virtutibus ornatam, quæ mundum contemnat, cœlum attendat, præsentia negligat, æterna suspiret, & inter quasuis tentatio-

num

num atque perſequutionum procellas inſuperabilis tuo munere perſeueret. Indue me veſte nuptiali, ſancta charitate: vt diligam te Dominum Deum meum ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex totis viribus meis: tibíque ita copuler, vt nullo rerum euentu abs te vnquam ſeparari poſsim. Elangueat & prorſus pereat in me inordinatus amor rerum tranſeuntium: tu ſolus palato animæ meæ ſapias, ſolus me lætifices, ſolus interiora mea poſsideas. Concede vt præpoſitos, ſeniores, fratresque meos, ſyncere ſemper amem. Omnes verè diligam: amicos in te, inimicos propter te. Da Domine, da ſeruo tuo cor humile, cor contritum & tractabile, cor ſobrium, caſtum, immaculatum, beneuolum, manſuetum, tranquillum & ſerenū. Da cor prudens, cor ſacro ardore æſtuans, cor de fratribus bene ſentiens: cor in aduerſitate & peccatis aliorum dolens, in proſperitate & meritis exultans: cor flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Ipſum cor meum præfractum ac ſaxeum ſcinde tua potenti virtute, & altius penetra tua ſuaui vnctione: reddens illud ita pium, molle ac tenerum, vt ſemper & ex commiſeratione alienæ calamitatis reſoluatur, & ex recordatione inenarrabilis dulcedinis tuæ colliqueſcat. Præpara mihi egeno & pauperi menſam ſanctarum lachrymarum: vt eis nutriar ad laudem nominis tui. Lugeant præcordia mea die ac nocte, propter vulnera animę meę & pro-

pter intolerabilem iniquitatem meã. Oculi mei tua visitatione perculsi, deducant fontem aquæ placidè manantem ex grandi amore tui, ex flagranti desiderio patriæ cœlestis. Ne quęso mihi extremę ouiculæ tuæ deneges portiunculam huius optatißimæ gratiæ, qua patres meos effusißima liberalitate perornasti. Quid aliud quàm interno gelu obrigerescere possum, nisi tu benedictionis tuæ beneficium impendas? Faue Domine, faue votis meis: & terram cordis mei sterilẽ atque aridam, conuerte in fertilem & irriguam. Ecce ego pro eiusdem cordis mei odiosa duritia humiliter offero tibi cordis vnigeniti tui pietatem gratißimam: hæc illam expiet, & te placet ô pater clementißime. Da mihi inuictam in omnibus quę molesta sunt patientiam: da mentem vsque adeo innocentem, quietam, mitem & benignam: vt neq; malum cogitare, neque in aliquẽ iniurius esse, neque ob alicuius improbitatem perturbari, neque erga aliquem male affici possim: Da vt imperfectionem, infirmitatẽ, & ignorantiam aliorum æquanimiter feram, omnium miserear, omnes honorem, omnibus ex animo bene velim. Concede mihi humilem verecundiam, concede sanctam cordis vigilantiam, perfectamq; linguæ continẽtiam: vt neminem damnẽ, nemini obtrectem, neminem irrideam, & praua atque indigna quæque loqui horream. Non me leuiter occupem circa fratrum mores ac vitia: sed mihi tibique intendam. Effrenes, inordinatos,

tos, præcipitesq; animi impetus à me propelle: vt ea quæ agenda sunt, oportunè, tranquillè, & composite, in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi pater indulgentissimè, largire semper sanctæ quietis atque vacatationis secretum. Non permittas me turbulento maligni huius seculi strepitu vexari, neque improbis rerum externarum occupationibus distrahi: sed expedi spiritum meum ab omnibus impedimētis, vt tibi liberè seruiā. Quādiu carcere corporis huius detineor, hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ego ab inquietis curis prorsus absolutus, & tuo cultui totus deditus, tibi vacē, tuas laudes decantem, in te exultem, tibi adhæream, in te conquiescam: fugiā, secedam, sedeāq; in silentio, excipiens pacato animo doctrinam cœlestis sapientiæ. His studijs tædium peregrinationis meę mitigem, hac ratione finem calamitosæ huius vitæ æquanimiter expectem. Tu præsta pater misericordiarū Deus meus, vt in ipso mortis articulo tam purus coram te inueniar, quàm purum me in baptismo esse præstitisti: vt corpore exutus, mox te videre atque in æternum glorificare merear, meritis dulcissimę genitricis Dei virginis Marię singularis aduocatæ meæ, & intercessionibus omnium sanctorū tuorum.

AMEN.

IVBILVM AMANTIS ANIMAE, IN OCTO HYMnos rhytmicos diuisum.

HYMNVS I.

Esu dulcis memoria,
Dans vera cordi gaudia:
Sed super mel & omnia
Eius dulcis præsentia.
Nil canitur suauius,
Nil auditur iocundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm Iesus Dei filius.
Iesu spes pœnitentibus,
Quàm pius es petentibus,
Quàm bonus te quærentibus,
Sed quid inuenientibus?
Iesus dulcedo cordium,

Fons veri, lumen mentium,
Excedens omne gaudium,
Et omne desiderium.
Nec lingua valet dicere,
Nec litera describere,
Expertus potest credere,
Quid sit Iesum diligere.

HYMNVS II.

CVM Maria diluculo
Iesum quæram in tumulo,
Cordis clamore querulo,
Mente quæram non oculo.
Tumbam perfundam fletibus:
Locum replens gemitibus:
Iesu prouoluar pedibus,
Strictis hærens amplexibus.
Iesu stringam vestigia,
Et flendo figam labia:
Vt detur mihi venia,
Atque perfecta gratia.
Mane nobiscum Domine:
Pulsa mentis caligine,

Cæcos illustra lumine,
Mœstos reple dulcedine.
Quando cor nostrum visitas,
Tunc lucet ei veritas,
Vilescit mundi vanitas,
Et intus feruet charitas.

HYMNVS III.

AMOR Iesu dulcissimus,
Et vere suauissimus,
Verè pijs gratissimus,
Id loqui non sufficimus.
Hoc probat eius passio,
Et sanguinis effusio,
Per quem nobis redemptio
Datur, & Dei visio.
Iesum omnes cognoscite,
Amorem eius poscite:
Ipsum vbique quærite,
Quærentes inardescite.
Iesus rex admirabilis,
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,

Totus desiderabilis.
Iesus author clementiæ,
Totius spes lætitiæ,
Amoris fons & gratiæ,
Veræ cordis delitiæ.

HYMNVS IIII.

TVA Iesu dilectio,
Grata mentis refectio:
Replet sine fastidio,
Dans famem desyderio.
Qui te gustant esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desyderare nesciunt
Nisi Iesum quem diligunt.
Quem tuus amor ebriat
Nouit quid Iesus sapiat:
Quàm felix est quem satiat,
Non est vltra quod cupiat.
Desyderate millies
Mi Iesu quando venies?
Me lætum quando facies,
Vt vultu tuo saties?

Tuus amor continuus,
Mihi languor aßiduus:
Tu totus es mellifluus,
Fructus vitæ perpetuus.

HYMNVS V.

IESV summa benignitas,
Mira cordis iocunditas,
Incomprehensa bonitas,
Tua me stringit charitas
Bonum mihi diligere
Iesum, nil vltra quærere,
Mihi prorsus deficere,
Vt illi queam viuere.
O mi Iesu dulcißime,
Spes suspirantis animæ,
Te piæ quærunt lachrymæ,
Et clamor mentis intimæ.
Quocunque loco fuero
Mecum Iesum desidero:
Quàm lætus quum inuenero,
Quàm fœlix quum tenuero.
Tunc amplexus, tunc oscula,

Quæ vincunt mellis pocula:
O quàm beata copula:
Sed in his parua morula.

HYMNVS VI.

IAM ecce iure gaudeo:
Nam quod cupiui teneo,
Amore Iesu langueo,
Et corde totus ardeo.
Iesus quum sic diligitur,
Dilectio non perditur,
Non tepescit, non moritur,
Plus crescit & accenditur.
Hic amor ardet dulciter,
Dulcescit mirabiliter,
Sapit delectabiliter,
Et delectat feliciter.
Hic amor missus cœlitus,
Hæret mihi medullitus,
Mentem incendit penitus,
Hoc delectatur spiritus.
O beatum incendium,
O ardens desyderium,

O dulce

Salue Iesu rex inclyte.

HYMNVS VIII.

REX virtutum, rex gloriæ,
Rex insignis victoriæ,
Pelle nubem tristitiæ,
Et confer lucem gratiæ.
Iesus decus angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In corde nectar cœlicum.
Iesus in pace imperat,
Quæ omnem sensum superat:
Hunc mea mens desyderat,
Et illo frui properat.
Iesus ad patrem rediјt,
Regnum cœleste subiјt:
Cor meum à me transiјt,
Atque post illum abiјt.
Sis Iesu meum gaudium,
Qui es futurus præmium:
Tibi laus, honor, gloria,
Per cuncta semper secula.
AMEN.

Nos hic potuissemus adijcere plures orationes pias, sed eas alteri libello reseruamus: habemus enim in votis, (Deo propitio) ædere aliquando Cimeliarchion precularum, ad ipsius Dei gloriam, & eorum qui Deo dediti sunt vtilitatem.

CANONIS VITAE SPIRITVALIS FINIS.